Lillian Hellman

KÜÇÜK TİLKİLER

Çeviren:
Sevgi BATUR

MAARİF VEKÂLETİ
MODERN TİYATRO
ESERLERİ SERİSİ — 77

MCMLVIII

MAARİF VEKÂLETİ

Modern Tiyatro Eserleri
Serisinde şimdiye kadar çıkmış olan tercüme piyesler:

			Krş.
1 — Evin İçi	M. Maeterlinck	*S. Eyüboğlu*	25
2 — Teklif	A. Çehov	*Gaffar Güney*	25
3 — Ayrılmak Zevki	J. M. Synge	*S. Eyüboğlu*	25
4 — Denize Giden Atlılar	J. Renard	*Orhan Burian*	25
5 — İnsan Sesi	J. Cocteau	*İ. Galip Arcan*	25
6 — Seyyah	Denys Amiel	*İ. Melih Devrim*	25
7 — Dünya Gözüyle	Ch. Vildrac	*Nurullah Ataç*	25
8 — Dördüncü	M. Piéchaud	*Fikret Âdil*	25
9 — Yalnız	H. Duvernois	*S. Eyüboğlu*	25
10 — Dirlik Düzenlik	G. Courteline	*N. Sırrı Örik*	25
11 — Candida	B. Shaw	*O. T. Günden*	60
12 — Yaşıyan Ölü	L. N. Tolstoy	*Râna Çakıröz ve Ş. S. İlter*	130
13 — Adalet	J. Galsworthy	*Adnan Balkış*	100
14 — Ekmek Elden	S. Maugham	*F. Gökyay*	90
15 — Kabahat Kendimizde	J. M. Barrie	*Orhan Burian*	100
16 — Horozibiği	M. Maeterlinck	*S. Eyüboğlu ve B. Tuncel*	40
17 — Pelléas ve Mélisande	Jules Renard	*Turgut S. Eren*	40
18 — Gönül Eğlencesi	A. Schnitzler	*Kemal Kaya*	60
19 — Babayiğit	J. M. Synge	*Saffet Korkut*	70
20 — Bir Gün İçinde	Georg Kaiser	*Kemal Kaya*	50
21 — Sadakat Bağları	J. Galsworthy	*Saffet Korkut*	80
22 — Karaağaçlar Altında	E. O'Neill	*Saffet Korkut*	80
23 — Ariane'la Mavi-Sakal	M. Maeterlinke	*Y. Nabi Nayır*	30
24 — Marius	Marcel Pagnol	*A. S. Delilbaşı*	120

Lillian Hellman

KÜÇÜK TİLKİLER

(The Little Foxes)

Çeviren :
Sevgi BATUR

ANKARA 1958 — MAARİF BASIMEVİ

SAHNE

Güney Amerika'nın küçük bir şehrinde Giddens'lerin konağı.

BİRİNCİ PERDE

1900 yılı ilkbaharı, akşam.

İKİNCİ PERDE

Bir hafta sonra sabahın erken saatleri.

ÜÇÜNCÜ PERDE

İki hafta sonra akşam üstü.

BİRİNCİ PERDE

1900 yılı ilkbaharı, Birleşik Amerika'nın güneyinde küçük bir şehir. Giddens Konağının oturma odası. Sahne arkasında ikinci kata çıkan bir merdiven, arka sağda yemek odasına açılan çift kapı, solda bastonluk ve palto askılığının durduğu hol, sol duvarda büyük tül perdeli pencereler vardır. Çift kapı açılınca yemek salonunun bir kısmı ile mobilyaları görünür. Ortadaki büyük havagazı avizesi ile masalardaki çini gaz lâmbaları odayı aydınlatır. Duvarın yanında büyük bir piyano bulunmaktadır. Ön tarafta, sağda, yüksek bir kanape, büyük bir masa ve birçok sandalye göze çarpar. Solda, arka duvarın önünde birkaç sandalye vardır. Pencere yanında daha küçük bir kanape ve masalar durur. Oda güzel, eşyalar en pahalı cinstendir fakat belirli bir zevke göre düzenlenmiş değildir.

Perde açılırken ellibeş yaşlarında, uzun boylu, sevimli bir zenci kadın pencereleri kapatmaktadır. Kapıları kapalı duran yemek odasından sesler gelir. Bir saniye sonra, orta yaşlı bir zenci, CAL, üzerinde bir şişe Porto şarabı ve kadehler bulunan bir tepsiyle holden içeriye girer. ADDIE ona doğru yürür. Tepsiyi elinden

alıp masaya koyar, kadehleri yerleştirmeğe başlar.

ADDIE (Şişeyi göstererek) Sen aklını kaçırmışsın galiba.

CAL — Yok, aklımı filân kaçırmadım, çok bilmiş bayan. Miss Regina bana bu şişeyi çıkarmamı söyledi *(şişeyi gösterir.)* Büyük misafirin şerefine açılacakmış. Miss Regina böyle verdiği emirleri değiştirince yüzde yüz bir düşündüğü vardır.

ADDIE (Yemek odasını işaret eder) — Git. Orada lâzımsın.

CAL — Miss Alexandra meyvalı dondurmadan iki tabak yedi. Senin için büyük misafire ne dedi biliyor musun? Bütün Güneyde hiç kimse Addie gibi meyvalı dondurma yapamaz dedi.

ADDIE (Memnun gülümser) — Sahi mi? Belle'e söyle de ona biraz ayırsın. Yatmadan önce dondurma yemeğe bayılır. Birkaç tane de pasta koysun bir tabağa. Pastayı pek...

(BIRDIE HUBBARD yemek odası kapılarını açar, sonra çabukça kapar, BIRDIE kırk yaşlarında, görgülü, güzel, solgun yüzlü bir kadındır. Çoğu zaman hareketleri sinirli, çekingendir. Fakat odaya koşarak girdiği şu anda neş'e ve heyecan içindedir. CAL, BIRDIE'ye döner):

BIRDIE — Cal, kuzum, mutfaktaki yanaşmalardan birini bize kadar gönderiver. Yazıha-

nemin gözünü açsın... *(Addie'ye)* Addie, pek nefis yemekler hazırlamışsın eline sağlık.

ADDIE — Sizin de bu akşam güzelliğiniz üstünüzde, Miss Birdie, hem ne kadar da genç görünüyorsunuz.

BIRDIE (Gülerek) — Ben mi genç görünüyorum? Eksik olma. *(Tekrar CAL'a dönerek)* Hemen Simon'u bulup gönderiver, daha iyisi. Yazı masamın sol gözüne bakacak. Orada müzik albümüm var. Hemen alıp getirsin. Mr. Marshall mutlaka görmek istiyor. Babası gibi o da müzik meraklısı. Chicago'daki operanın kurucularındandır babası. Mr. Marshall çok nazik, çok kibar bir adam. İyice bilgili, görgülü. Ben de ona annemle babamın sırf müzik dinlemek için kaç kere Avrupa'ya gittiklerini anlattım. *(Güler, ADDIE'ye)* Düşün bir kere, sırf müzik dinlemek için tâ Avrupalara kadar gitmek! Sadece oracıkta oturup can kulağiyle dinlemek sonra... *(Durup Cal'a doğru bir adım atar)* Ona tekrar tekrar tembih et, bilirim unutkandır, sol göze bakacak. Hem söyle, sakın albümden bir şey düşürmesin. Gelince doğru buraya getirsin.

(OSCAR HUBBARD yemek odasının kapılarını açıp çabucak kapar. Kırkbeş, elli yaşlarındadır.)

CAL — Başüstüne efem. Simon'a meram anlatmak kolay değil, azıcık kalın kafalıdır ama ben yine söyliyeyim.

BRIDIE — Sol gözde Cal, mavi kaplı albüm..

OSCAR (Sert) — Birdie!

BIRDIE (Çekingen, sinirli) — Aaa, Oscar, sen miydin? Simon'u gönderip müzik albümümü getirtecektim de...

OSCAR (CAL'a) — Albüme lüzum kalmadı. Miss Birdie vazgeçti getirtmekten.

BIRDIE — Ama, Oscar, nasıl olur, Mr. Marshall'a söz verdim bir kere. Çok ayıp olacak. Ben...

(Cal onlara bakıp çıkar).

OSCAR — Ne diye çocuk gibi sofradan kalkıp ortalıkta koşuşuyorsun?

BIRDIE (Neş'eli görünmeğe çalışarak) — Fakat, Oscar, Mr. Marshall mutlaka benim albümü görmek istediğini söyledi. Kendisine annemin nasıl Wagner ile tanıştığını, nasıl Mrs. Wagnerden büyük bir resimle, imzalı bir konser programı aldığını anlattım. Mr. Marshall bunları görmeyi çok, pek çok istiyor. Ne güzel konuşuyorduk — Hem —

OSCAR — Cırcır böceği gibi adamın kafasını şişirdin bütün gece. Bir saniye bile soluk aldırmadın. Sen canının sıkasın diye mi Güneye geldi adamcağız?

BIRDIE (Çabuk çabuk, incinmiş) — Canı sıkılmadı. Hiç zannetmem. Canını filân sıkmış değilim. Mr. Marshall çok kültürlü, çok kibar bir adam. *(Sesini yükseltir)* Buna dünyada

inanmam. Benim azıcık iyi vakit geçirdiğimi görsen hep böyle konuşursun zaten.

OSCAR (Ona dönerek, sert) — Şarabı fazla kaçırmışsın, kendine gel.

BIRDIE (Dokunulsa ağlıyacak haldedir. Tiz sesle) — Ben ne yapıyorum sanki? Hiçbir şey yapmıyorum. Söylesene ne yapıyorum?

OSCAR (Ona doğru bir adım atar, kızgın) — Sana kendine gel, dedik. Budalalağın lüzumu yok.

BIRDIE — Canını sıkmış olduğuma inanmam. Müziği seven ve bahsini etmekten hoşlanan insanlar da vardır. Bundan başka bir şey yapmadım ki.

(Leo Hubbard yemek odasından hızla gelir. Yirmi yaşında yakışıklı fakat zayıf intibaını uyandıran bir delikanlıdır.)

LEO — Anne, baba! Şimdi geliyorlar.

OSCAR (Yumuşak) — Otur, Birdie, haydi otur bakalım.

(Birdie oturur. Yüzünü saklamak istiyormuşçasına başını eğer. Cal, yemek odasının kapılarını açar. İçerdekilerin masadan kalkmıya başladıkları görülür. REGINA GIDDENS ile WILLIAM MARSHALL birlikte gelirler. REGINA kırk yaşlarında yakışıklı bir kadındır. MARSHALL kırk beş yaşında cana yakın, kendine hâkim bir adamdır. Arkalarından on yedi yaşında narin yapılı, çok güzel bir kız olan ALEXANDRA GIDDENS görünür. Onu takip

eden BENJAMIN HUBBARD geniş, güler yüzlüdür Birçok iri adamlarda görüldüğü gibi hareketleri çevik ve âhenklidir).

REGINA — Mr. Marshall beni avutmıya çalışıyorsunuz galiba. Chicago dünyanın en gürültülü, en pis şehri olabilir ama yine de onu ne atlarımızın nal seslerine, ne de hanımelerimizin kokusuna değişirim. Kalabalık sokaklar, tiyatrolar, güzel kadınlar görmek hoşuma gider. Kadınlarınız çok güzeldir değil mi Mr. Marshall?

MARSHALL (Kanapeye geçerek) — Chicago'da mı? Bilmem, öyledir zahir. Yalnız size şunu söyliyebilirim. Orada hiçbir zaman bu kadar güzel üç bayanla aynı sofrada bulunduğumu hatırlamıyorum.

(Addie şarap dağıtmıya başlar.)

BEN — Bizim Güneyli bayanlar pek güzeldirler.

LEO (Güler) — Siz kadını Mobile'de görün asıl. Pek cana yakın, pek serbest şeylerdir onlar.

BEN (Ona dik dik bakar) — Serbest mi dedin? Serbest ha!

OSCAR (Acele acele Leo'ya) — Ben, amcan demek istiyor ki, serbestlik bir kadını güzelleştirmez.

LEO (Çabuk) — Tabiî, Ben amca onu demek isteme —

MARSHALL — Şarabınız cidden nefis, Mrs. Giddens.

REGINA — Afiyet olsun Mr. Marshall.

Bu şişeyi sizin için saklıyorduk.

ALEXANDRA (Addie tepsiyle kendisine yaklaşırken) — Sahi alabilir miyim Addie?

ADDIE — Annene sor bir kere.

ALEXANDRA — İzin verir misiniz anne?

REGINA (Başıyla işaret eder, gülümser) — Mr. Marshall'ın şerefine.

ALEXANDRA (Gülümser) — Mr. Marshall ilk defa şarap tadıyorum.

(Addie tepsiyi Leo'ya tutar).

MARSHALL — Hiç kimsenin tattığı ilk şarap bundan daha nefis olamaz. *(Karşılıklı kadeh kaldırıp şaraplarını içerler)* Güneyliler için söylenilenler pek doğru anlaşılan.

REGINA — Ne diyorlar bizim için?

MARSHALL — Amerika'da benzeri olmıyan bir durumunuz var. Bizlerden daha iyi yaşıyor, daha iyi yiyip içiyorsunuz. Acaba iş yapmağa vakit bulabilir misiniz, yahut bulmak ister misiniz?

BEN — Bir çok Güneyliler istemezler.

MARSHALL — Hepiniz burada beraber mi oturuyorsunuz?

REGINA — Burada benimle mi? *(Güler)* Yok canım, ağabeyim Ben bitişikte oturur. Oscar ağabeyiminin evi de ilerideki meydandadır.

BEN — Fakat birbirine pek bağlı bir aileyiz doğrusu. Oldum olalı öyleyizdir.

MARSHALL — Bir arada yaşayıp birbirinizin hayatlarını paylaşmanız ne güzel. Bizim

aile pek gezgindir. Çocuklarım bir türlü evin yolunu bulamazlar. Kışın okulda, yazın anneleriyle Avrupa'da.

REGINE (Şevkle) — Oh, evet. Burada bile sosyete haberleri arasında Mrs. Marshall'ın adına sık sık rastlarız.

MARSHALL — Tahmin ederim. Karım durmadan gezer. Hepiniz aynı işte ortak mısınız? Hubbard ve oğulları şirketinde?

BEN (Oscar'ı gösterir) — Oscar ile ben ortağız. *(Regina'yı işaret eder)* Kız kardeşimin kocası, *iyi saatte olsun,* bankerdir.

MARSHALL (Hayretle Regina'ya bakar) — Ya, öyle mi?

REGINA — Ne yazık kocam burada değil. Sizinle tanışmasını çok isterdim. Kendisi bir hayli zamandır ağır hasta. Şimdi John Hopkins'te bulunuyor. Fakat yakında eve geleceğini umuyoruz. İnşallah iyileşmiye yüz tutmuştur.

LEO — Ben de Horace eniştemin yanındayım. *(Regina ona bakar)* Yani eniştemin bankasında çalışıyorum. O uzakta iken işlerine göz kulak oluyorum.

REGINA (Gülümser) — Sahi mi Leo'cuğum?

BEN (Önce Leo'ya sonra Marshall'a bakar) — Alçak gönüllülük gençlere pek yakışır ama nedense pek seyrek rastlanıyor şu zamane delikanlılarında. *(Tekrar Leo'ya bakar).*

OSCAR (Leo'ya) — Oğlum amcan demek

istiyor ki gençler konuşurken biraz haddini bilmeli.

LEO (Telâşla Ben'e doğru bir adım atarak) — Öyle demek istememiştim efendim.

MARSHALL — Mrs. Hubbard, bana göstermeği vadettiğiniz Wagner'in imzası nerede? Birazdan trenim kalkacak!

BIRDIE — Wagner'in imzası mı? Şey, affedersiniz Mr. Marshall, galiba bu konuda fazla gevezelik ettim. Halbuki ben — *(Oscar'a bakar)* Kusura bakmayın programı getiremedim. Çünkü, çünkü biraz başım ağrıyordu. Sonra— sonra—

OSCAR — Karımın sık sık başı ağrır.

REGINA (Çabuk çabuk) — Alexandra Mr. Marshall yemekte senden kendisine piyano çalmanı istemişti.

ALEXANDRA (O anda Birdie'ye bakmaktadır) — İyi piyano çalan ben değilim, yengemdir. Fevkalâde çalar doğrusu. Benim öğretmenimdir. *(Kalkar heyecanla)* Beraber bir düet çalalım mı anne?

BIRDIE (Alexandra'nın elini tutar) — Teşekkür ederim canım. Fakat şimdi başım ağrıyor—hem

OSCAR (Sert) — İnatçılık etme Birdie. Mr. Marshall çalmanı istiyor.

MARSHALL — Sizi dinlemek benim için büyük bir zevk olurdu Mrs. Hubbard. Eğer baş ağrınız—

BIRDIE (Tereddüt eder, sonra hoşnut kalkar) — Seve seve efendim. *(Alexandra ile piyanoya giderler).*

MARSHALL — Siz Güneyli aristokratların birbirinize bağlılığınız şaşılacak şey doğrusu. Aşkolsun! Hem birbirinizden ayrılmamış, hem elinizdekini avucunuzdakini tutmayı bilmişsiniz.

BEN — Yanlışınız var efendim. Güneyli aristokratlar ne aralarındaki birliği, ne de ellerindekini avuçlarındakini koruyabilmişlerdir.

MARSHALL (Gülerek odayı gösterir) — Peki bunlar ne? Bu korumak değildir de nedir?

BEN — Fakat biz aristokrat değiliz ki. *(Piyano başındaki Birdie'yi gösterir)* İçimizde yalnız kardeşimin karısı Güney aristokrasisindendir.

BIRDIE (Ben'e bakar).

MARSHALL (Gülümser) — Öğrendiğime göre siz tâ öteden beri burada yerleşmiş ve kökleşmişsiniz.

OSCAR — Doğru. Büyükbabamızın babasından beri.

BEN — Yalnız bizimki Birdie'nin dedeleri gibi aristokrat değildi.

MARSHALL (Biraz sert) — Fazla ayrılık gayrılık gözetiyorsunuz.

BEN — Şimdiye kadar bize karşı ayrılık gayrılık gözetildi. Belki de önemli farklar var aramızda. *(Marshall'a doğru eğilerek, teklifsiz-*

ce) Meselâ Birdie'nin ailesini ele alalım. Büyük babamın babası buraya geldiğinde memleketin en zengin pamuk tarlaları onlarındı.

LEO (Marshall'a doğru bir adım atar, gururla) — Annemin büyük babası savaştan önce eyaletin valisiydi.

OSCAR — Lionnet çiftliği onlarındı. Belki işitmişsinizdir.

MARSHALL (Güler) — Yoo. Bir göl kıyısında tuğladan evlerle, pamuklu tezgâhlarından başka bir şey işitmedim.

BEN — Lionnet zamanında Güneyin en iyi pamuk veren toprağıydı. Hâlâ da oldukça iyi ürün alırız oradan. *(Arkasına yaslanır)* O günler saltanatlı günlerdi sahipleri için. Ben bile hatırlarım. Her şeyin iyisi onlarındı. *(Birdie onlara doğru döner)* Paris'ten giyinip kuşanmak, Avrupa gezileri, bugün yetiştirilemiyen cins atlar, karşılarında el pençe divan duran zenci köleler.

BIRDIE (Birdenbire) — Biz adamlarımıza karşı iyi davranırdık. Bunu herkes bilir. Biz onlara karşı şimdi olduğundan—

MARSHALL (Birdie'ye bakar).

REGINA (Sözünü keserek) — Aa, Birdie neden piyano çalmıyorsun?

BEN — Fakat savaş gelip çatınca bu kibar efendiler atlarına atlayıp, kirişi kırdılar, pamuklarını da, kadınlarını da burada çürümeye bıraktılar.

BIRDIE — Babam savaşta öldü Mr. Marshall. Hem iyi bir asker, hem de iyi bir insandı.

REGINA — Aa, ona şüphe yok Birdie. Baban tanınmış bir askerdi.

BEN (Birdie'ye) — Fakat ben Mr. Marshall'a masal okumuyorum. *(Marshall'a)* Efendim, savaş bittiğinde Lionnetten hayır kalmamıştı ya zaten, mirasçılar büsbütün canına okudular. Onlar gibi daha binlercesi aynı duruma düştü. Niçin? *(Önce doğru iyili)* Çünkü Güneyli aristokrat hiçbir değişikliğe uyamaz. Uyayım diye çabalamaz ki, burnu kaf dağındadır.

MARSHALL — Bazen yeni bir hayata uymak güçtür. *(Birdie ile Alexandra piyano çalmağa başlarlar. Marshall öne doğru eğilerek dinler.)*

BEN — Belki. Belki. *(Marshal'ın müzik dinlediğini görür, canı sıkılır, önce piyanodakilere sonra Marshall'a döner)* Hakkınız var Mr. Marshall yeni şartlara uymak kolay değildir ama, kârlıdır, kârlı oluşu da bu yüzdendir belki. Büyük babamla babam zamana uymasını bildikleri için hiç de zararlı çıkmadılar. *(Kötü kötü sırıtır)* Ticarete atılmışlardı. Hubbard ve oğulları bakkaliyesini işletiyorlardı. Başkaları, meselâ Birdie'nin ailesi, onlara tepeden bakıyordu. *(Arkaya yaslanır)* Uzun lâfın kısası. Lionnet şimdi bizimdir. *(Birdie piyanoyu bırakır)* Yirmi yıl önce toprakların da, pamukların da, kızlarını da ellerinden aldık. *(Birdie ayağa kalkar,*

piyano başında kaskatı durur. Onu seyretmekte olan Marshall ayağa kalkar.)

MARSHALL — Size bir bardak şarap getirsem, ne dersiniz Mrs. Hubbard?

BIRDIE (Yumuşak bir sesle) — Hayır, teşekkür ederim efendim, çok naziksiniz.

REGINA (Ben'e sertçe) — Bu eski aile hikâyeleriyle Mr. Marshall'ın canını sıkıyorsun.

BEN — Sıkmadığımı umarım. Gelecekteki ortağımıza *(Marshall'a doğru eğilir)* önemli bir noktayı açıklamağa çalışıyordum. Kendisini sıkmadığımı umarım.

OSCAR — Ağabeyim her zaman söyler. Sizin topraklarınızdaki zenginliğin hiç olmazsa bir parçasını bu topraklara getirebilmek için uğraşıp çabalıyanlar bizim gibi insanlardır.

BEN — Bazıları buna vatanseverlik diyorlar.

REGINA (Neşeli) — Kusura bakmayın Mr. Marshall ağabeylerim biraz fazla açık sözlüdürler. Galiba bayanlara iş üzerinde konuşmak zamanı geldi bizi yalnız bırakın demek istiyorlar.

MARSHALL (Acele) — Hiç de değil. Bugün öğleden sonra her şeyi kararlaştırdık. *(Saatına bakar)* Trene yetişmek için pek az vaktim kaldı. *(Regina'ya güler)* Son dakikalarımı sizinle geçirmek istiyorum.

REGINA — Bir bardak şarap daha buyurmaz mısınız?

MARSHALL — Teşekkür ederim.

BEN (Regina'ya) — Kızkardeşimin hakkı var. Ben düpedüz bir adamım. Ve düpedüz bir şeyi anlatmıya çalışıyorum. Ticarette yalnız kâr düşünülmez. Adamın burası da doyurulmalı *(Kalbini gösterir)* Bu sizin için, benim için doğru olduğu kadar, bir gümüş çeyreğe pamuk toplayan zenci için de doğrudur. Yüreğini doyuramazsanız pamuk toplamağa gönlü olmaz. Para her şey değildir. İmanım hakkı için değildir.

MARSHALL — Sahi mi? Ben paranın hayli önemli bir şey olduğunu sanırdım.

REGINA — Ben de öyle Mr. Marshall.

MARSHALL (İleri doğru eğilir, tatlılıkla fakat mânalı bir şekilde) — Şimdi bakın, beni güvenilir kişiler olduğunuza inandırmağa çalışmayın. Lüzum yok buna. Daha altı ay önce inandırmış olmasaydınız şimdi burada ne işim vardı? Siz de fabrikanın burada kurulmasını istiyorsunuz, ben de. Ama niçin istiyorsunuz? Orası beni ilgilendirmez. Kendi bileceğiniz iş.

BEN — Pamuğu makineye götürecek yerde, makineyi pamuğa getirmek için.

MARSHALL (Gülümser) — Çok veciz konuşuyorsunuz Hubbard. Sizin yüksek gayeleriniz olabilir. Fakat benimki gayet basit. Para kazanmak istiyorum. Sizin sayenizde para kazanacağıma da inancım var. *(Ben'in konuşmıya hazırlandığını görüp gülümser)* Ha, şunu da söyliyeyim. Daha yüksek gayelerden bahsedilmesi-

ne hiçbir itirazım yok. Ticarette çok işe yarar. İsa peygamberin öğütlerine bu kadar candan kulak veren ortakları bulunması iyidir adamın. *(Ayağa kalkar)* Şimdi trene yetişmem lâzım.

REGINA — Bizde kalmadığınız için üzülüyorum Mr. Marshall. Fakat yine bekleriz. Ne zaman isterseniz, buyurun, başımızın üstünde yeriniz var.

BEN (Leo'ya şişeyi işaret eder) — Kadehleri doldur oğlum, haydi doldur bakalım. Burada bizim tuhaf bir âdetimiz vardır efendim, son kadehi misafirin şerefine kaldırırız. Bu Güneylinin son kadehe kadar ayakta kalabildiğini göstermek içindir. *(Kadehini alır)* Henry Frich, sizin Mr. Henry Frich Demiryolları sermayenin Rembrantlarıdır demişti. Ben de şöyle diyeceğim: Güney pamuk fabrikaları sermayenin Rembrantları olacaktır. *(Kadehini kaldırır)* Hubbard ve Marshall pamuk fabrikaları uzun ömürlü ve hepimiz için hayırlı olsun. *(Hepsi kadehlerini kaldırırlar, bu sahneyi eğlenceli bulan Marshall gülümsiyerek kadehini kaldırır).*

OSCAR — Çocuklar, sizi istasyona kadar geçirecekler. Leo, Alexandra Mr. Marshall'ı arabayla istasyona götüreceksiniz.

LEO (Hevesle Ben'e bakar, Ben başını sallar) — Başüstüne efendim Ben amca her zaman atlarını sürmeme izin vermez. Çok güzel atlardır doğrusu. *(Hole doğru yollanır)* Haydi gel Alexandra.

ALEXANDRA — Bu akşam arabayı ben süreyim mi Ben amca, ne olur?

BEN — Bu kıyafette mi? Böyle akşam eve bisesiyle? Olmaz şekerim.

ALEXANDRA — Fakat Leo her zaman *(Susar, hızla dışarıya çıkar).*

REGINA — Sizinle vedalaşmak güç geliyor bana.

MARSHALL — Biz de vedalaşmayız öyleyse. Chicago'ya geleceğinize, sizi orada gezdirmeme müsaade edeceğinize söz vermiştiniz. Sizden tekrar söz istiyeyim mi?

REGINA (Marshall uzun uzun elini sıkarken, yüzüne bakar) — Tekrar söz veriyorum.

MARSHALL (Tekrar eline dokunup Birdie'ye doğru yürür) — Hoşça kalın Mrs. Hubbard.

BIRDIE (Utangaç, tatlı, vakarlı) — Güle güle efendim.

MARSHALL (Regina'nın önünden geçerken) — Unutmayın.

REGINA — Unutmıyacağım.

OSCAR — Sizi arabaya kadar geçireceğiz. *(Marshall çıkar. Ben ile Oscar arkasından giderler. Bir saniye Regina ile Birdie arkalarından bakarlar. Sonra Regina kollarını havaya kaldırarak neş'eyle güler).*

REGINA — Birdie, işte bize parlak bir geleceğin kapılarını açan adam.

BIRDIE (Alışık olmadığı bu yakınlığa şaşmış) — Ne dedin?

REGINA (Ona dönerek) — Geleceğimiz! Senin, benim, Ben'in, Oscar'ın, çocukların— *(Birdie'nin şaşkın, yüzüne bakarak güler)* Geleceğimiz... *(Neş'eyle)* Yemekte pek şirinliğin üstündeydi. Mr. Marshall senden pek hoşlandı.

BIRDIE — Regina, sahi hoşlandı mı dersin?

REGINA — İnsan beğenildiğini anlamaz mı?

BIRDINE—Halbuki Oscar, Mr. Marshall'ın canını sıktığımı söyledi. *(Sonra sükûnetle)* Fakat sana gerçekten hayran oldu. Kendisi söyledi bana.

REGINA — Ne dedi?

BIRDIE — Chicago ayaklarına kapanacak, kadınlar kibarlığı, erkekler güzelliği karşısında eğilecekler dedi.

REGINA — Sahi mi? Yalnız bir adama benziyor Mr. Marshall o kadar para pul içinde yalnız olmayı düşün. Karısını sevdiğini sanmıyorum.

BIRDIE — Karısını sevmiyor mu, bu ne biçim söz?

REGINA — Karısı çoğu zaman kendisinden uzakta. Mr. Marshall kaç kere söyledi. Bir iki kere de onun o kadar sosyete meraklısı, o kadar burnu havada oluşu ile alay etti. Fakat bu benim işime gelir. *(Koltuğa yaslanıp geri-*

nir). Yani sosyeteden oluşu. Beni Chicago'nun ileri gelenleri ile tanıştabilir. Onun yardımı ile iyi bir çevre edinmem uzun sürmez.

BIRDIE — Seni Chicago'da tanıtacak öyle mi? Yani, gerçekten gitmeyi mi düşünüyorsun? Fakat Regina, buradan nasıl ayrılırsın? Horace'in hali ne olur sonra?

REGINA — Her şey seni böyle ürkütüvermesin canım. Ben Chicago'da yerleşeceğim. Bu ne zamandır özlediğim bir şeydi. Üstelik şimdi para içinde yüzeceğim.

BIRDIE — Fakat Horace yerinden kımıldıyamaz ki. Doktor neler yazdı biliyorsun!

REGINA — Bize milyonlar akacak Birdie, milyonlar. Bilirsin, siz zenginsiniz diyenlere nasıl cevap verirdim. İnsan ya meteliksiz bir zenci ya milyoner olmalı. Bizim gibi ikisi ortası olmak neye yarar? *(Gülerek Birdie'ye bakar)* Merak etme, hemen yarın gitmiyorum. Hele Horace eve gelsin bir kere. Onun için o zaman üzülürüz. Eve dönmeğe karar verirse.

BIRDIE — Biz de Chicago'ya gidecek miyiz? Yani Oscar, Leo, Ben?...

REGIA — Siz mi? Zannetmem. *(Güler)* Bu gece, unutulmıyacak bir gece bizim için. Bu gece ne dilersek olur. Dile ne dilersen Birdie. Mutlaka kavuşursun artık.

(Ben ile Oscar girerler).

BIRDIE — Ben mi? Bilmem? Belki *(Regina Ben'e doğru döner)* Galiba hiç düşünme-

den söyliyebilirim, ne istediğimi. *(Oscar pencereden uzaklaşan arabaya el sallar).*

REGINA (Ben'e gülümser) — Bu işi kıvırdınız sonunda.

BIRDIE — Eh, Kıvırmışa benzeriz.

REGINA — Kıvırmışa benzeriz ha. Numarayı bırak şimdi. Ağzın kulaklarına varıyor. *(Şarap şişesine doğru gider).* Haydi hepimiz şerefe birer kadeh içelim.

OSCAR — Çocuklar, Alexandra ile Leo ne güzel bir çift değil mi, Regina? Marshall da onları pek beğendi. Birbirlerine pek yakıştıklarını söyledi.

REGINA (Sert) — Evet. Bunu daha önce de söylemiştin.

BEN — Evet, efendim. Bence artık bu iş tamam. Belki öyle pek ince düşünceli bir adam değilimdir ama sorun bakalım nereden biliyorum?

OSCAR — Ne demek istiyorsun Ben?

BEN — Hatırlıyor musun? Burada son kadehi misafirin şerefine içtiğimizi söylemiştim.

OSCAR (Düşünceli) — Evet, bunu daha önce hiç işitmemiştim.

BEN — Merak etme, bunu daha önce hiç kimse işitmemişti. İşlerine geleni uyduranları Tanrı bağışlar. Gerçi Marshall'ın imzasını almıştım ama, bazı adamların içki içerken verdiği söz senetten daha değerlidir. Her

neyse işi iki taraflı sağlama bağlamaktan zarar gelmez.

OSCAR (Regina'ya döner) — Ben'in ne demek istediğini anlıyor musun?

REGINA — Evet Oscar anlıyorum. Hemen anlamıştım zaten.

BEN (Hayranlıkla) — Anladın mı Regina? Aferin sana. Hani Marshall kadehini kaldırıp içince gözlerimi kapayıp tuğlaların yükseldiğini gördüm.

REGINA — Ben çok daha fazlasını gördüm.

BEN — Bu ne acele. Dur bakalım şimdilik sadece ümitler içindeyiz.

REGINA — Birdie ile ben neler istiyeceğimizi kuruyorduk. Ben ne istediğimi biliyorum, senin dileğin nedir Ben?

BEN — Hele durun bakalım biraz. Çayı görmeden paçaları sıvıyorsunuz. *(Arkasına yaslanıp gülümser)* Ah, belki biraz hayal kurmamızı Tanrı hoş görür. Bunca çalışıp didindikten sonra güzel şeydir hayal kurmak. *(Durur)* Çoktan beri Savannahtaki Carter'lerin atlarında gözüm vardı. Bu zenginlerin eğlencesi, kralların sporudur, niçin Hubbard'lar da merak sarmasın?

REGINA (Gülümser) — Öyle ya neden olmasın? Sen ne istiyorsun Oscar?

OSCAR — Bilmiyorum. *(Düşünceli)* Tuğlaların yükseldiğini görmek zevki bana yeter.

BEN — Tabiî, tabiî, fabrikanın kuruluşunu görmek zevklerin en büyüğü olacak. Ama bunun yanında, hepimiz bir takım küçük arzularımızı yerine getirmeyi düşünebiliriz. Artık bu kadarını hak ettik sanırım.

OSCAR — Eh, öyle galiba. Belki biz de şuraya buraya birkaç yolculuk yaparız. Ne dersin Birdie?

BIRDIE (Kendisine danışılmasına şaşmış) — Evet, Oscar, buna çok sevinirim.

OSCAR — Belki doğru Jekyll adasına gideriz. İşittiğime göre Conelly'lerin yeri satılıkmış. Almağı düşünebiliriz pekâlâ. Hoş bir değişiklik olur. Hava değiştirmek sana yarar Birdie. Avlanmak için bulunmaz bir yerdir Jekyll adası.

BIRDIE — Ben şey—isterdim—

OSCAR (Hoş gören bir tavırla) — Ne isterdin bakalım?

BIRDIE — İki dileğim, dünyada en fazla özlediğim iki şey var.

REGINA — İki tanecik mi? Ben olsam binlerce isterdim. Çok alçak gönüllüsün Birdie.

BIRDIE (Bu beklenmedik ilgiye sevinmiş, sıcak) — Tekrar Lionnet'e kavuşmayı isterdim. Biliyorum orası şimdi senin malın, fakat annemle babamın zamanındaki gibi düzeltildiğini görmek isterdim. Köşkümüz her yıl yeniden boyanırdı. Babam yağlı boyaya çok meraklıydı. Sonra çimenler o kadar düzgündü ki, ta ırmağa ka-

dar uzanırdı. O yemyeşil çimenler üstünde Zinia çiçekleri, incirler, mürdüm erikleri—*(Gülümsiyerek Regina'ya döner)* Org hâlâ orada duruyor. Az bir masrafla onartılabilir. Alexandra için toplantılar yapardık, ne güzel, annemin benim için yaptığı gibi.

BEN — Güzel bir tablo çizdin Birdie. Lionnet'i görür gibi olduk. Orada yaşamak gerçekten hoş olabilir. *(Birdie, arkasını döner)* Sen ne istiyorsun Regina?

BIRDIE (Son derece mes'ut artık kendisini dinlemediklerini farketmeden) — Bir çiçek bahçesi yapardım. Annemin bahçesinin olduğu yerde. Her halde orada çok daha mes'ut olurduk. Babam Lionnet'te kimse öfkelenmez, kimse bağırıp çağırmaz derdi. Gerçekten de öyleydi. Babam kimsenin ağzını bozmasını, kalb kırmasını hoş görmezdi. Toprağı bol olsun, hiç hazzetmezdi böyle şeylerden.

BEN — Sen ne istiyorsun Regina?

REGINA — Ben Chicago'ya gidiyorum. Orada yerleşip münasip kimselerle tanışacağım. Neler satın almam gerektiğini öğrenince, tabiî bilmediğim bir sürü şeyler öğreneceğim. O zaman soluğu Paris'te alırım. Artık oradan giyinir kuşanırım. *(Güler)* Siz de Oscar'la tuğlaları sayarsınız burada.

BIRDIE — Oscar ne olur, beni tekrar Lionnet'e kavuştur.

OSCAR (Regina'ya) — Gerçekten Chicago'ya gitmeyi düşünüyor musun?

BEN — Bizimki dünyayı görecek. Bizi de burada köşeciğimizde bırakıyor. Eh ne yapalım, biz de ara sıra seni görmeğe gelir, kodamanlarla tanışırız. Kızkardeşimiz olduğun için koltuklarımız kabarır.

REGINA (Neş'eli) — Elbette, hem incelmiye bile çabalama Ben. Olduğun gibi kal. Zengin olacaksın iki gözüm, zenginlerin incelmesi gerekmez.

OSCAR — Fakat Alexandra ne olacak. On-yedisine geldi. Artık evlenmeyi düşünecek çağda.

BIRDIE — Oscar benim bir dileğim daha var, yalnız bir dileğim daha.

OSCAR (Döner) — Ne o, Birdie, ne diyorsun?

BIRDIE — Avlanmaktan vazgeçmeni istiyorum Oscar. Ne kadar istiyorum bunu bilsen. Hayvanları, kuşları sırf vurmuş olmak için vurduğunu görmek hiç hoşuma gitmiyor. Av eti yemezsin ki. Vurduğun gibi bir köşeye atıveriyorsun.

BEN (Regina'ya) — Senin tasarladığın gibi yaşayabilmek için insanın hesapsız parası olmalı.

REGINA — Elbette, hesapsız paramız olacak zaten. Kârın çok yüksek olacağını sen söylemedin mi?

BEN — Orası öyle ama—

BIRDIE (Oscar ona öfkeyle bakar) — Senden başka kimsenin avlanmasına izin vermezsin. Halbuki zenciler buna o kadar muhtaç ki, açlıktan ölecekler nerdeyse — Zevk için cana kıymak günahtır. Fakirler bir lokma et yüzü görmezken—

BEN (Gülerek) — Kârın kendim için çok yüksek olacağını hesaplamıştım.

REGINA — Ne dedin?

BIRDIE — Bunu öteden beri sana söylemek isterdim Oscar.

OSCAR (Ağır, ağır, tarta tarta) — Ne söylenip duruyorsun Allahını seversen?

BIRDIE (Huzursuz, sinirli) — Lionnet'ten bahsediyordum, sonra senin silâh atmandan.

OSCAR — Boşuna heyecanlanıyorsun.

REGINA — Ne dedin anlıyamadım. Her kafadan bir ses çıkıyor.

OSCAR — Bütün gece çocukça, saçma sapan hareket ettin. Ne var sanki bu kadar heyecanlanacak?

BIRDIE — Ne dedin Ben?

BIRDIE — Şimdi madem ki zengin oluyoruz, herkes ne yapmak istediğini söylüyordu. Ben de gönlümden geçenleri söyledim.

BEN — Dedim ki— *(Oscar sözünü keser).*

OSCAR (Birdie'ye) — İyi, iyi anladık. Herkes işitti söylediklerini, kes artık.

BEN — Bekliyorum. *(Susarlar)* Birdie'yle

senin susmanızı bekliyorum. Dört kişi birden konuştu mu üçü lüzumsuz lâf ediyor demektir. *(Birdie sessizce oturur, Ben Regina'ya gülümser)* Bu işin bana, tabiî bir de Oscar'a büyük kazanç sağlıyacağını hesapladım demiştim.

REGINA (Ağır ağır) — Peki bu ne demek? *(Ben omuzlarını silkerek Oscar'a döner).*

OSCAR (Ben'e bakar, boğazını temizler) — Bak, mesele şöyle: Marshall'ın koyduğu 400.000 dolara karşı kârın yüzde kırk dokuzunu alacak. *(Ağzı kulaklarına varır)* Aslan payı bize düşüyor. Yüzde elli bir karşılığında biz iki yüz elli bin dolar koyuyoruz. Tabiî buranın yerlisi olduğumuz için ona bir takım faydalar sağlıyacağız. Ben demek istiyor ki, 250 bin dolar büyük paradır.

REGINA — Kararlaştırılan şartlardan haberim var, iki yüz elli binin de büyük para olduğunu biliyorum.

BEN (Başını sallar) — Öyledir.

OSCAR — Ben'in demek istediği şu: Bizim üçte iki hissemiz hazır. Fakat üçüncü hisse, senin, yani Horace'ın hissesi hiç de hazıra benzemiyor. Ben Horace'a mektup yazdı. ben yazdım, sen yazdın. Cevap vermesine veriyor ama bu işten hiç söz açmıyor. Halbuki meseleyi ona etraflıca anlattık, bu işin sürüncemeye gelmiyeceğini de bildirdik. Yine de oralı olmuyor. Ben, çok sabır gösterdi Regina. Tabiî kızkarde-

şimizsin yaptığımız herhangi bir işten faydalanmanı isteriz.

REGINA — Beni düşündüğünüz kadar, kumandanın aileden dışarı çıkmasını da istemezsiniz. Öyle değil mi Ben?

BEN — Buna siniklik derler *(Güler)* Siniklik gerçeği hoş olmıyan bir şekilde söylemektir.

OSCAR — Boşuna kuşkulanıyorsun. Üçüncü hisseyi elde etmek bizim için hiç de güç değildir. Yani senin almak istediğin hisseyi.

REGINA — Üçüncü hisseyi yani bana sakladığınız hisseyi başka yerden bulabilirsiniz. Buna diyeceğim yok. Ama yabancı bir ortak girecek işin içine. Yabancı ortaklar da aslan payı isterler çoğu zaman. *(Hainee gülümser)* Yine de böyle birini bulmakla akıllılık edersiniz belki.

OSCAR — Canım efendim, böyle bir şey yapmak için can atıyoruz demedik. Seni ortaklığa almak isteriz. Bunu sen de istiyorsun.

REGINA — Elbette istiyorum.

BEN (Gülerek ellerini kaldırır) — Fakat Horace'ten ses seda yok.

REGINA — Kocamın bu işe para koyacağına söz verdim. Benim sözüm yetmeli.

BEN — Senin sözünü senet olarak kabul ettikti, ettikti ama şimdi daha fazlası lâzım bize. Kontrat bu hafta imzalanacak. Mashall az sonra koyduğumuz parayı görmek istiyecek. Regina, Horace beş aydan beri Baltimore'da.

Buraya gelmesini yazdın biliyorum ama gelmedi, işte.

OSCAR — Görünüşe göre eve dönmeğe pek niyetli değil.

REGINA — Elbette evine dönmek ister. Fakat bir kalb hastası aklına estiği anda yola çıkamaz. Sonra biliyorsunuz doktorlar böyle bir hastayı ele geçirdiler mi...

OSCAR — Canım, mektuplarımıza cevap vermesine de engel olamazlar ya. *(Regina Ben'e döner)* İstese şu para işini bir düzene koyamaz mıydı sanki?

REGINA — Horace'ın da iyi bir iş adamı olduğunu bir kerecik olsun düşündünüz mü?

BEN — Tabiî, kurnaz bir tüccardır, kocan, zaten hep öyleydi. Banka kurmak her babayiğidin harcı mı?

REGINA — Kimbilir, belki de parasına karşılık elde edeceği kârı fazla bulmadığı için sesini çıkarmıyordur. *(Oscar'a)* Bu işe yetmiş beş bin dolar yatıracak. Az para değil doğrusu.

OSCAR — Saçma. Bunun sağlam bir iş olduğunu duyar duymaz anlamıştır. Burada dokunan pamukluların kuzeydekilerin iki misli kâr getireceğini bilir pekâlâ.

BEN — Regina onu demek istemiyor. Müsaadenle sözlerini açıklıyayım, Regina. Horace'ın üçte birden fazla payda gözü var demek istiyor.

OSCAR — Fakat paranın üçte birini koyu-

yor sadece, üçte bir koyan üçte bir alır. Bundan fazla ne bekliyebilir?

REGINA — Bilmem bu işlere pek aklım ermez. Üçte bir koyunca üçte bir almak akla yakın görünüyor. Ama bunun için bir kural, bir yasa yok değil mi? Karşınızdakinin paranıza çok ihtiyacı olduğunu bilirseniz daha büyük bir pay istiyorum diyebilirsiniz. Bu sizlerin yapmadığınız iş değil ki. Kaç kere kendi ağzınızdan işittim.

BEN (Biraz durakladıktan sonra güler) — Demek sence Horace daha büyük bir hisse koparabilmek için kendini naza çekiyor. *(İleri doğru eğilir)* Doğrusu ben böyle düşünmüyorum. Ama senin bunu istediğini sanıyorum. Öyle değil mi Regina?

REGINA — Vallahi pek kesin konuşmak istemem. Yalnız şu kadarını söyliyeyim, Horace'a daha büyük bir pay ayırmazsanız onu kandırmağa çalışmam. Elbette kocamın çıkarını gözeteceğim.

OSCAR — Peki bu daha büyük hisse nereden gelecek?

REGINA — Bilmem şekerim. Orası beni ilgilendirmez. *(Gıdıklanmış gibi güler)* Belki de senin hissenden Oscar'cığım. *(Reğina ile Ben gülerler).*

OSCAR (Öfkeyle yerinden kalkıp üzerlerine yürür) — Bu ne biçim konuşma böyle?

BEN — Ben bir şey demedim.

OSCAR (Regina'ya) — Bu akşam pek yüksekten atıyorsunuz, hanımefendi.

REGINA (Gülmeyi keser) — Öyle mi? Elde edemiyeceğimi sandığım şeyleri istemem. Bunu pek iyi bilirsin.

OSCAR — Dinle beni. Horace'ı buraya getirtebileceğini sanmıyorum. Hele ondan para koparabileceğini hiç aklım kesmiyor. Onun için vazgeç bu çalımlardan.

REGINA — Sen merak etme, ben onu getirtmesini bilirim.

OSCAR — Öyleyse neden gelmedi şimdiye kadar?

REGINA — Kocam eve dönmeden onun adına savaşmam gerekiyordu. Horace ağır hastadır. Ne derece hasta olduğu belki sizin umurunuzda bile değil. Ama ben onu kollamak zorundayım.

BEN — Şimdi vazgeç, yok yere kavga çıkarmaktan. Adamı nasıl buraya getirtebilirsin?

REGINA — Alexandra'yı Baltimore'a göndereceğim. Babasına eve gelmesini istediğini benim de kendisini beklediğimi söyliyecek.

BIRDIE (Birdenbire) — Kızcağız elbette babasını yanında görmek ister. Fakat Horace çok hasta. Hem belki bulunduğu yerden memnundur.

REGINA (Birdie'ye aldırmaz) — Ne dersin, Alexandra rica ederse eve dönmez mi? Üs-

telik benim kendisini özlediğimi, istediğimi söylerse...

BEN (Ona bakarak gülümser) — Sana hayranım Regina. Doğru, kabul ediyorum. Mesele halledildi şimdi. *(Kalkmağa davranır).*

REGINA (Hızlı) — Fakat Alexandra onu getirmeden hissesine ne düşeceğini öğrenmem lâzım.

BEN — Sen ne istiyorsun?

REGINA — Teklif ettiğinin iki mislini.

BEN — Onu aklından çıkar.

OSCAR — Sen çıldırmışsın galiba.

REGINA — Kavga çıkarmak istemiyorum Ben.

BEN — Ben de istemiyorum ama olacak şey değil senin dediğin, dünyada olmaz. *(Külhanbeyi tavrıyla)* Bizi haraca kesiyorsun. Bu güzel bir şey değil, Regina hiç güzel değil. Fakat sana muhtacız. Şimdi dırıltı çıkarmak istemiyorum. Bak ne yapacağım. Horace'a hakkı olan yüzde otuz üç yerine yüzde kırk veriyorum. Yalnız iki hafta içinde buraya dönüp parayı avucumuza sayması şartıyla. Buna ne dersin?

REGINA — Pekâlâ.

OSCAR — Daha önce de sordum. Bu fazla hisse nereden geliyor?

BEN (Tatlılıkla) — Senden, senin hissenden kesilecek.

OSCAR (Hiddetle) — Benden kesilecek öyle mi? Oh ne güzel, ne âlâ. İşte benim mükâfa-

tım. Tam otuzbeş yıl senin için köleler gibi çalıştım. İşte gördüğüm karşılık. İşte—

BEN (Yavaşça Oscar'a döner, Oscar susar) — Vay, vay bu gece herkes bana saldırıyor. Önce kızkardeşim, şimdi de erkek kardeşim. Oysaki bana saldırılmasından hiç hoşlanamam. Güçlünün gücünü göstermesi Tanrı indinde pek makbul olmasa gerek. Ama gerekirse onu da yapmaktan çekinmem. *(Arkasına yaslanır)* Oscar bana kalırsa sen bu meseleyi gözünde fazla büyütüyorsun. Boş ver birader. Şimdiye kadar sana az mı para kazandırdım. Bundan sonra daha da fazla kazandıracağım. Karun kadar zengin olacaksın. Canım bir tarafa biraz fazla bir tarafa biraz eksik gitmiş ne çıkar? Aile içinde kaldıktan sonra. Merak etmeyin servetimiz ele güne yaramıyacak. Ben asla evlenmiyeceğim. *(Addie içeriye girip masadan kadehleri toplamıya başlar.)* Benim bütün param Alexandra ile Leo'ya kalacak. Hem günün birinde evlenirler de— *(Addie Ben'e bakar).*

BIRDIE (Ayağa kalkar) — Alexandra ile Leo'yu evlendirmek mi?

OSCAR (Sözlerini tarta tarta) — Bak buna çok sevinirim doğrusu. Evlenirlerse mesele değişir tabiî.

BEN — Evet, tabiî. Ben de bunu demek istemiştim.

OSCAR — Sen ne diyorsun Regina?

REGINA — Durun bakalım, buna karar

vermek için daha çok erken. Hele birkaç yıl geçsin, o zaman konuşuruz.

OSCAR — Ben şimdi konuşmak istiyorum.

REGINA — Düşünülecek birçok meseleler var. Bir kere kardeş çocukları...

OSCAR — Ne çıkar bundan? Büyük babamızla büyük annemiz de kardeş çocuklarıydı.

REGINA (Kıkır kıkır güler) — Bir de bize bak. *(Ben güler).*

OSCAR (Öfkeli) — Keyfinize diyecek yok doğrusu. Paramla oynamak pek hoşunuza gidiyor.

BEN — Öf, bu kavgalar ne kadar canımı sıkar. *(Regina'ya doğru eğilir)* Çocukların evlenmesi birçok bakımlardan akıllıca bir iş olur. Oscar senin için bir fedakârlıkta bulundu. Sen de onun gönlünü almıya çalışmalısın.

REGINA — Bu evlilik olmasın demedim. Fakat Leo delifişeğin biridir. Sonra bir zamanlar bankadan hesabına biraz para geçirmişti. Hem—

OSCAR — Canım, bu hikâyeler çoktan tarihe karıştı.

REGINA — Biliyorum, biliyorum, bütün gençler delişmendir. Yalnız biraz düşünüp taşınmam lâzım. Anlamanız için söylüyorum bunları.

BEN (Kızkardeşi Oscar'ı yatıştırmıya çalıştığını anlamadığı için canı sıkılır) Yalnız Os-

car'a önemle bu iş üzerinde duracağına söz vermelisin.

REGINA (Gülümser, başını eğer) — Peki söz veriyorum. Önemle bu mesele üzerinde duracağım.

OSCAR (Sert) — Bu bir cevap değil.

REGINA (Kalkar) — Oscar, aksiliğin üstünde bu akşam. Şimdi beni de sinirlendireceksin. İşte söyliyeceklerim bu kadar. Sonra Horace'ın bu işe gönlü yatacak mı bakalım?

OSCAR — Horace sen ne dersen onu yapar.

REGINA — Zannederim.

OSCAR — Şu halde bana söz verdin—

REGINA (Sabırla) — Evet, Oscar sana söz verdim. Bu mesele üstünde düşüneceğim. Artık beni rahat bırak. *(Ön kapının kapandığı işitilir).*

BIRDIE — Ben— şey— Alexandra daha onyedi yaşında— onun—

REGINA (Seslenir) — Alexandra sen misin?

ALEXANDRA — Evet anne.

LEO (Odaya girer) — Mr. Mashall'ı sağ salim trene bindirdik. Sırtındaki kostüm ne kadar şıktı. İyi bir yerde diktirdiği hemen belli oluyor. Belki de İngiltere'de yaptırmıştır. Kuzeyde birçokları giyeceklerini tâ İngiltere'den den getirtiyorlarmış.

BEN (Leo'ya) — Atları dikkatli sürdün mü?

LEO — Evet efendim. Hiç merak etmeyin. *(Alexandra Ben'in sorusu üzerine gelmiştir. Verdiği cevabı işitince hiddetle Leo'ya bakar).*

ALEXANDRA — Ne güzel bir gece. Keşke sen de bizimle gelseydin Birdie Yenge.

REGINA — Mr. Marshall'a karşı nazik davrandın mı?

ALEXANDRA — Zannederim, anneciğim. Mr. Marshall hoşuma gitti.

REGINA — İyi. Şimdi sana büyük bir haberim var. Yarın Bantimore'a gidip babanı getireceksin.

ALEXANDRA (Ağzı açık kalır, sonra sevinçle) — Ben mi? Babam beni mi çağırttı? Öyleyse *(Addie'ye)* Addie, öyleyse iyileşmiş olmalı. Düşün babam eve gelecek, onu eve getireceğiz.

REGINA — Yalnız gidiyorsun Alexandra.

ADDIE (Alexandra hayretle dönmüştür) — Yalnız mı gidiyor? Tek başına? Bacak kadar çocuk? Alexandra'nın tek başına yola çıkması Mr. Horace'in hiç hoşuna gitmiyecek.

REGINA (Sert) — Sen yukarıya çık. Alexandra'nın eşyalarını hazırlamağa başla.

ADDIE — Babası yanında beni görmezse ne der?

REGINA — Biraz sonra gelir, sana valize neler konacağını söylerim. *(Addie merdivenlerden ağır ağır çıkar)* Kuzum yalnız gitmek hoşuna gitmiyor mu? Senin yaşındayken beni bir

yere yalnız yollasalar sevincimden uçardım. Ne tuhaf kızsın Alexandra. Addie seni bebek yerine konulmaya alıştırdı.

ALEXANDRA — Addie ile gitsek daha eğlenceli olurdu da.—

BIRDIE (Çekingen) — Acaba ben onunla gitsem nasıl olur? Gerçekten gitmeyi isterdim Regina.

REGINA — Alexandra yalnız gidiyor. Artık bir takım sorumlulukları üzerine alabilecek çağa geldi.

OSCAR — Alışsın, alışsın. Gelinlik kız oldu artık. *(Neş'eyleLeo'nun omuzuna vurur)* Değil mi oğul?

LEO — Efendim?

OSCAR (Leo'nun anlamamasına canı sıkılır) — Bizim kız gelinlik çağa gelmedi mi?

LEO — Aa evet efendim *(Zayıf)* Birçok kızlar Alexandra'nın yaşında evlenirler. Meselâ Mary Prester, Johanna, sonra—

REGINA — Hele durun bakalım. Kız yarın evlenmiyor ama yarın Baltimore'a gidiyor. Önce bu meseleyi konuşalım. *(Alexandra'ya)* Babanın eve geleceğine sevinmiyor musun?

ALEXANDRA — Biliyorsunuz anneciğim. Daha önce de gitmek istemiştim. Fakat siz ben gidemem, seni de yalnız gönderemem demiştiniz.

REGINA (İlgisiz görünmeğe çalışarak) — Düşüncemi değiştirdim. Babana kendisini çok

aradığını, yokluğunu duyduğunu, eve dönmezse çok üzüleceğini söyliyeceksin anladın mı?

ALEXANDRA — Eve dönmezse üzüleceğimi mi söyliyeceğim? Anlamıyorum.

REGINA — Anlaman şart değil. Benim dediklerimi söyliyeceksin o kadar.

BIRDIE (Ayağa kalkar) — Alexandra bunu yapamaz. Babası belki de çok hastadır.

ALEXANDRA — Evet babam yola çıkamıyacak kadar hasta olabilir. Benim hatırım için eve gelmiye zorlıyamam onu. Çok hastaysa—

REGINA (Sert, meydan okurcasına) — Annenin sözünü dinlemiyecek misin, Alexandra?

ALEXANDRA (Sakin) — Hayır. Eğer babamın zararına olacaksa.

REGINA (Bir an duraladıktan sonra gülümsiyerek) — Fakat bunu babanın iyiliği için yapıyorsun şekerim. *(Alexandra'nın elini tutar)* Onu ben de en az senin kadar düşünürüm. Baban için en hayırlısı buraya gelip evinde bakılmaktır. Orada kalıp o pireyi deve yapan doktorları dinlemesi doğru değil. Bunu sadece onun hatırı için yapacaksın. Babana eve gelmesini istediğimi, kendisini çok özlediğimi söyle.

ALEXANDRA (Ağır ağır) — Peki anne.

REGINA — Şimdi Alexandra'yı hazırlamalı. Neden kalkıp evlerinize gitmiyorsunuz Allahaşkına?

BEN (Kalkar) — Ben tren biletini aldırır, çocuklardan biriyle yollarım. Haydi geceniz ha-

yırlı olsun. Sana da iyi yolculuklar Alexandra. Trendeki yemekler çok iyi. Taze marul da bulunduruyorlar. Haydi güzel güzel eğlen, aklıbaşında bir küçük bayan gibi hareket et. *(Çıkar).*

REGINA — İyi geceler Ben, iyi geceler Oscar. Öyle suratlı durma Oscar. Alla'sen. Sanki yediklerini eritemiyormuşsun gibi.

BIRDIE — İyi geceler Regina.

REGINA — İyi geceler Birdie. *(Merdivenlerden yukarıya çıkar).*

OSCAR (Hola doğru yürür) — Haydi, yürü.

LEO — Gitmek istememene şaşıyorum, küçük budala. Keşke senin yerinde ben olsaydım. Oo, Baltimore gibi yerde neler yapmazdım?

ALEXANDRA (Kızgın, başka tarafa bakar) — Sen kendi işine bak. Ne türlü işler yapabileceğini kestirmek güç değil.

LEO (Güler) — Yoo. Kestiremezsin.

REGINA (Yukardan seslenir) — Haydi, Alexandra, gelsene.

BIRDIE (Alçak sesle) — Alexandra...

ALEXANDRA — Niçin gönderildiğimi anlamıyorum Birdie yenge. *(Omuz silker)* Benim için üzülme. Başımı beceririm.

BIRDIE (Başını sallar, hafifçe) — Bunun için üzülmüyorum. Alexandra.

ALEXANDRA (Yaklaşır) — Ne var Birdie yenge?

BIRDIE — Leo için—

ALEXANDRA (Fısıldayarak) — Atları öyle kırbaçladı ki. Bunun için geç döndük. Hayvanlar yatışıncaya kadar beklemek zorunda kaldık. Her zaman atları öyle döver... Sanki...

BIRDIE (Alexandra'nın ellerini tutar. Kendinden geçmiş gibi fısıldar) O benim kendi oğlum, öz evlâdım. Fakat sen bana öz evlâdımdan daha yakınsın. Seni herkesten fazla seviyorum.

BIRDIE — Atlar için üzülme. Keşke sana söylemeseydim.

BIRDIE (Sesini yükselterek) — Atlar için üzülmüyorum. Senin için üzülüyorum. Leo'yla evlenmiyeceksin. Senin başına böyle bir çorap örmelerini önliyeceğim.

ALEXANDRA — Evlenmek mi? Leo'yla mı? *(Güler)* Evlenmem Birdie yenge. Bu hiçbir zaman aklımdan bile geçmedi.

BIRDIE — Fakat ne yazık onların aklından geçiyor. *(Çılgınca)* Böyle bir şeyi düşünmek bile istemiyorum. Senle *(Alexandra konuşurken Oscar kapıda görünür. Durur sessizce dnler).*

ALEXANDRA (Güler) — Fakat benim evlenmeğe niyetim yok ki. Hele Leo'yla dünyada evlenmem.

BIRDIE — Anlamıyor musun? Seni zorla evlendirecekler. Seni zorla—

ALEXANDRA (Birdie'nin ellerini tutar) — Fakat bu saçma Birdie yenge. Ben artık bü-

yüdüm. Hiç kimse beni istemediğim bir şeyi yapmağa zorlıyamaz.

BIRDIE — Senin başını ateşe yakmalarını istemem.

OSCAR (Sert) — Birde! *(Birdie çabukça Alexandra'dan uzaklaşır. Ürkmüş, dona kalmıştır. Oscar yavaşça)* Birdie şapkanla paltonu al.

ADDIE (Yukarıdan seslenir) — Gel yavrum. Annen seni bekliyor. Bilirsin onu bekletmiye gelmez.

ALEXANDRA — Peki geliyorum, *(Birdie'yi kucaklar)* İyi geceler Birdie yenge. *(Oscar'ın önünden geçerken)* İyi geceler Oscar amca. *(Alexandra merdivenlerden çıkarken Birdie ağır ağır kapıya doğru yürür. Oscar'ın yanına geldiği zaman Alexandra gözden kaybolmak üzeredir. Birdie çabukça yanından geçmiye çailışırken Oscar yüzüne şiddetli bir tokat indirir. Birdie bağırarak elleriyle yüzünü kapar. Bağırdığını işiten Alexandra merdivenlerden aşağıya koşar)* Birdie teyze ne var? Ne oldu Allahaşkına?

BIRDIE (Yan dönerek) — Bir şey yok canım, hiçbir şey olmadı. *(Çabuk, çabuk, Alexandra'nın daha fazla yaklaşmasına engel olmak istiyormuş gibi)* Haydi yatmıya git canım. Hiçbir şey olmadı. *(Oscar çıkar)* Ben—— ben—— ayağımı burktum sadece. *(Çıkar, Alexandra merdivenlerden, şaşkın ve korkmuş arkasından bakakalır.)*

(PERDE)

İKİNCİ PERDE

Sahne, birinci perdedeki gibi. Bir hafta sonra sabah. Perde açıldığında ışık sağdaki pencerenin açık kepenklerinden içeriye girer. Öteki kepenkler sıkı sıkı kapalıdır. Addie pencereden dışarıya bakar.. Yemek odası kapısının önünde süpürgeler, tahta bezleri, v. s... durur. Bir saniye sonra Oscar holden içeriye girer. Etrafına bakınır, ürperir. Paltosunu, şapkasını çıkartmaktan vazgeçer. Kapı gürültüsüyle Addie döner.

ADDIE (İlgisiz) — O siz miydiniz Mr. Oscar?

OSCAR — Bu ne böyle, her taraf zindan gibi? Sabahın bu saatında pencereler sımsıkı kapalı. *(Addie kepenkleri açar)* Miss Regina nerde? Burası iyice soğuk.

ADDIE — Miss Regina daha aşağıya inmedi.

OSCAR — Yeni bir haber var mı?

ADDIE (Bezgin) — Hayır. Efendim.

OSCAR — Ne dersin, o yaşta bir kız bir istasyondan trene binip başka bir istasyonda inmeyi akıl edemez mi?

ADDIE — Yüz de yüz, başına bir şey

gelmiştir. Alexandra dün akşam geliyorum dedi de neden gelmedi? Bir iş var bu işin içinde. Sen kalk da parmak kadar çocuğu tek başına dünyanın bir ucuna, hasta bir adamı getirmeğe yolla. Ne ayıp.. Ne ayıp... hem de yanına—

OSCAR — Burada her işin eğrisi doğrusu senden soruluyor galiba Addie, bakıyorum beyaz efendilerini çekiştirirken dilin makas gibi işliyor.

ADDIE (Ona bakıp içini çeker) — Yorgunum. Bütün gece göz kırpmadan onları bekledim.

REGINA (Yukarıdan seslenir) — Aşağıda kim var Addie? *(Sabahlığı ile merdiven başında görünür, Addie süpürge, fırça ve toz bezini alıp dışarıya çıkar)* Aa, sen misin Oscar? Sabahın bu saatında ne işin var burada? Daha doğru dürüst giyinmedim bile.

OSCAR (Yukarıya doğru) — Onlardan bir haber aldın mı?

REGINA — Hayır.

OSCAR — Öyleyse, başlarına bir şey gelmiş olmalı. Baksana perşembe sabahı geliyoruz dediler, Cuma sabahı oldu, görünürde kimse yok. Bir sebebi olmalı.

REGINA — Canım başlarına ne gelecek? Alexandra sersemi bir haber yollamayı akıl edememiştir.

OSCAR — Yahu bir şey olmadıysa niye burada değiller şimdi?

REGINA — Dün gece on kere bana aynı şeyi sordun. Amma kuruntucusun Oscar. Ne bileyim ben neden gelmediler? Atlantada aktarmayı kaçırmış olabilirler. Belki de tren rötar yapmıştır. Yüzlerce sebep yüzünden gecikmiş olabilirler.

OSCAR — Ben nerede?

REGINA (Yukarıya çıkarken) — Ben nerede olur bu saatte? Evindedir herhalde, Ben'in dadısı mıyım ben? Haydi bir fincan kahve iç. Cancağızını üzme bu kadar.

OSCAR — Kahve mi içeyim? Kahve hani? *(Bir saniye sonra Cal, bir gümüş tepsi üzerinde kahve kabı, küçük fincanlar ve gazeteyle içeriye girer)* Çok şükür gelebildin. Bu lüks evde her iş geç mi olur böyle?

CAL (Hayretle ona bakar) — Bu sabah silâh atmıyor musunuz Mr. Oscar?

OSCAR — Sekiz yıldan beri ilk defa bugün.

CAL — Evet doğru efendim. Simon diyor ki dün sabah çok av vurmuşsunuz. Öyle diyordu Simon. *(Oscar'a bir fincan kahve ve gazeteyi uzatır).*

OSCAR — Evet, oldukça iyiydi, oldukça iyi.

CAL — Bahse girerim ki şehirdeki bütün zencilere ziyafeti çekecek kadar bol bıldırcınla sincap vurmuşsunuzdur. Pamuk toplama zama-

nından beri et yüzü görmedi çoğu. Bir lokmacık et için...

OSCAR — Bana bak Cal, bu şehirde bir zenciyi silâh atarken yakalarsam ne yapacağımı bilirsin.

CAL (Acele acele) — Tabiî Mr. Oscar. Ben bir şey demedim ki... Simon bana söylemişti. Günaydın Mr. Leo. Beyefendiler bu sabah burada mı kahvaltı edecekler?

LED — Bankadakiler hiçbir şey bilmiyorlar. Oraya da hiçbir haber gelmemiş. *(Cal bir cevap bekler, alamayınca omuzlarını silkip dışarıya çıkar).*

OSCAR — Burada ne arıyorsun oğul?

LEO — Bana bankadakilerin bir şey bilip bilmediklerini öğren demiştiniz.

OSCAR — Sana, bir haber varsa buraya gel, yoksa bankada otur, işine bak demiştim.

LEO — Yanlış anladım herhalde.

OSCAR — Yanlış anlamış filân değilsin. Bir saat olsun işi kaytarmak için bahane arıyordun. Artık böyle havailiklerden vazgeçmelisin. Aklını başına devşirmen, oturuşman gerek. Yakında evli barklı bir adam olacaksın.

OSCAR — Sonra Mobildeki o kadınla ilişiği kesmeli. *(Leo konuşmaya hazırlanır)* Biliyorum gençsin. Dışarıdaki kadınlarla gönül eğlendirmene bir diyeceğim yok. Yalnız ciddi işlere engel olmamaları şartıyla. O türlü kadınların

da bir yeri vardır. Ama şimdi sırası değil. Bu iyice kafana dank demeli.

LEO (Başını sallar) — Peki efendim. Ona söylerim. Bir mesele çıkarmıyacağına eminim.

OSCAR — Sonra bankada daha sıkı çalışmıya başlamalısın. Haydi oğlum göster kendini, Horace enişteyi Alexandra'ya uygun bir eş olacağına inandır.

LEO — Acaba onlara ne oldu dersin? Dün gece gelmeleri lâzımdı. *(Güler)* Ben amca meraktan ölüyordur. Kolay mı işin ucunda yetmiş beş bin dolar var.

OSCAR (Ağzı kulaklarına varır) — Hani merak edilecek kadar da var. Önce mektuplar cevapsız kalıyor, sonra da hazret sırra kadem basıyor. Ben, çatlasın meraktan. Şeytan azapta gerek. *(Güler).*

LEO — Horace enişte eve gelmez ya da—

OSCAR — Bu işe para koymazsa, ne mi yaparız? Dışardan buluruz. Zoru mu var?.

LEO (Hayretle) — Fakat yabancı ortak istemiyordunuz—

OSCAR — Para benim cebime girmedikten sonra kime giderse gitsin umurumda mı? Zaten benim hisseyi kuşa çevirdiler. Biraz da Ben'inkinden kırpıversinler. Lâyıktır ona. Beter olsun.

LEO — Size yaptıkları ayıp doğrusu. Çok ayıp.

OSCAR (Merdivenlerden yukarıya bakar) — Sus, yavaş. O kadar hızlı konuşma. Sen hiç

merak etme. Ben öldüğüm zaman sen de öteki - lerle eşit durumda olacaksın. Hem kendi payına düşene, hem de Alexandra'nınkine konacaksın. Baban öyle kolay kolay yaş tahtaya basmaz.

LEO — Ben kendimi düşünmüyordum, babacığım.

OSCAR — Neden düşünmiyecekmişsin ? Adam önce kendisini düşünmeli. Evvelâ can, sonra canan.

LEO — Ne dersiniz, Horace enişte bu işe girmek istemiyor mu acaba?

OSCAR (Güler) — Vallahi, benim içime öyle doğuyor. Şimdiye kadar bu işe gönlünün yattığını gösterecek hiçbir harekette bulunmadı.

LEO (Güler) — Ama durun bakalım, daha Regina halayı dinlemedi. Bana kalırsa seve seve kabul eder. Neden etmesin? Mükemmel iş. Taş atacak ta kolu mu yorulacak? İşletilecek tümen tümen parası var. Bir şey satması bile gerek - mez. Seksen sekiz bin dolar değerinde Pasifik Birliği bonosu kasasında duruyor. Hani yazıhanesinde duran küçücük bir kasa var ya orada. Kasanın kapağını açıverecek, işte o kadar.

OSCAR (Biraz durduktan sonra saatına bakar) — Bu asilzade yuvasında amma da geç kahvaltı ediliyor. Evet, o bonoları on beş yıl önce ölmüş eşek fiatına alıp kasasına kilitlemişti.

LEO — Ya. Kasayı açıp onları çıkarıverecek. Bundan kolay ne var? *(Güler)* Kasanın

içindekileri bir görseniz. Bir kere bonolar pırıl pırıl duruyor. *(Oscar ağır ağır gazetesini elinden bırakıp Leo'ya bakar)* Hemen yanıbaşında bir patik teki, Alexandra'nın bebekken giydiği bir patik. Bir de, buna kimse inanmaz, kırık bir keman. Kırık dökük, külüstür bir şey.

OSCAR (Gayet yumuşak, sesini kontrol etmiye çalışarak) — Kırık bir keman ha. Bak hele.

LEO — Ya öyle efendim. Daha bir sürü saçma sapan şey. Galiba bir de şiir olacak. Annesinin imzasını taşıyor. İki eski okul defteri— *(Leo, Oscar'ın kendisine nasıl baktığını farkeder. Nutku tutulur. Başını öbür tarafa çevirir.)*

OSCAR (Gayet yumuşak) — Kasanın için de neler bulunduğunu nasıl biliyorsun evlâdım?

LEO (Ürkerek geri çekilir. Neler açığa vurduğunu anlamıştır) — Ha, şey efendim, şey— Bankadaki çocuklardan biri babacığım. Bankadaki çocuklardan biri— Joe Horns, Manders'in anahtarlarını ele geçirmiş. O küçük kasayı getirip açtı önümüzde. Bana sen de bakmak ister misin? dediler. Ben de göz ucuyla bakıverdim. Ama onlara iyice çıkıştım. Kasayı kapattırıp yerine koydurdum. Sakın bir daha böyle—

OSCAR (Oğluna bakar) — Joe Horns mu dedin? Kasayı o mu açtı?

LEO — Evet, efendim evet, sizi şerefimle

temin ederim. *(Gayet sinirlidir. Babasıyla göz göze gelmekten çekinir)* Herhalde kasanın içindekilere bakmamı hoş görmiyeceksiniz, fakat ona kasayı kapattırıp anahtarları Manders'in çekmecesine koydum.——

OSCAR (Öne doğru eğilir) — Doğru söyle Leo. Sana kızmıyacağım. Kasayı kendin mi açtın?

LEO — Hayır efendim, ben açmadım. Size söylediğim gibi açan ben değilim. Ben hiçbir zaman—

OSCAR (Heyecanlı fakat sabırlı) — Bana bak çocuğum, sana söz veriyorum kızmıyacağım. Bazen bir delikanlının uyanık olması, etrafında olup bitenleri gözden kaçırmaması hiç te fena bir şey değildir. Bu senin yaşındaki bir gençte ilerisi için ümit verici bir işaret sayılabilir. *(Oscar ayağa kalkar)* Birçok büyük adamlar açıkgözlükleri sayesinde servet sahibi olmuşlardır. Kasayı sen mi açtın?

LEO (İyice şaşkın) — Hayır. Ben—

OSCAR (Leo'ya yaklaşır) — Kasayı sen mi açtın? Belki de— belki de isabet ettin açmakla.

LEO (Uzun bir duraklamadan sonra) — Ben açtım.

OSCAR (Çabuk) — Doğru mu söylüyorsun? *(Leo başını sallar)* Açtığını bilen var mı? Haydi Leo, bana doğruyu söylemekten çekinme.

LEO — Hayır. Kimsenin ruhu bile duy-

madı. Bu işi yaptığımda bankada kimsecikler yoktu. Fakat—

OSCAR — Horace eniştenin açtığından haberi var mı?

LEO (Başını sallar) — Kasayı altı ayda bir, kuponları kesmek için açar. Bazen bunu bile Manders'e yaptırır. Anahtarlar Horace eniştede değilidir ki. Manders saklar. Düşün adamın seksen sekiz bin dolarlık bonosu olsun da açıp bakmasın. Hani şu bonolar bende olsaydı, nasıl üstüne titrer nasıl gözümü dört açıp—

OSCAR — Sende olsaydı. *(Leo ona bakar)* Sende olsaydı. O zaman fabrikada hisse sahibi olabilirdin. Hem de şöyle böyle bir hisse değil. Okkalı tarafından Düşün, senle ben. *(Durur, omuzlarını silker)* Oğlunun ilerlemesini istiyor diye bir adamı asmazlar ya.

LEO (Bakar, anlamağa başlamıştır) — Ne diye asacaklarmış? Bundan daha tabiî ne olabilir? *(Güler)* Fakat ne yazık ki bonolar bende değil, Horace eniştede. Artık ona sırt üstü yatıp milyoner olmayı beklemek düşüyor.

OSCAR (Safça) — Ne dersin, Horace enişten senden hoşlanır mı, mesele şu bonoları kendi kullanmak istemezse sana ödünç verecek kadar.

LEO — Açlık başınıza vurmuş galiba babacığım. *(Kahkahalarla güler)* Ay, hiç güleceğim yoktu. Horace eniştenin başka işi kalmadı da bonoları bana ödünç verecek. Hay Allah—

OSCAR (Hayal kırıklığına uğramış) — Sahi, vermez sanırım. Benimkisi hüsnükuruntu. Aç tavuk kendini buğday ambarında sanırmış. Ne olurdu ödünç veriverseydi, üç, bilemedin dört ayda borcumuzu rahat rahat öderdik. Daha Nisandayız. Önümüzde — *(Ayları parmaklarıyla sayar)* Sonbahara kadar kasayı açmıya caksa bonoların yerinde olmadığını farketmezdi bile.

LEO — Öyle. Haberi bile olmazdı. Ama gel gör ki—

OSCAR — Evet, evet, haberi olmazdı. Madem ki kasayı açmıyor nereden haberi olacak. *(İçini çekerek, Leo onu dikkatle gözlemektedir)* Biz burada oturup enayi gibi bekliyelim. Beyzade gelecek te işe para yatıracak. Hem de öyle bir iş ki elde etmek için yerinden bile kımıldanmış değil. Ne dersen de. Bu şekilde hareket etmesine akıl erdiremiyorum. Tuhafıma gidiyor. Demin, bonoları kendi kullanmazsa acaba sana verir mi? dediğimde bastın kahkahayı. Ama söyle Allahını seversen. Ödünç verse ne kaybeder sanki? Ona bir zararı dokunur mu?

LEO (Ağır ağır Oscar'a bakar) — Hayır, hiçbir zararı dokunmaz.

OSCAR — Yahu, insanlar birbirini kolaylamalı, birbirinin elinden tutmalı. Ama nerede böyle düşünen? Geç efendim— *(Ben içeriye girer, şapkasıyla paltosunu holde dikkatle asar)* O zaman ne yapacaksın? Kendi çıkarını kolla-

mıya bakacaksın. Kendi başının çaresini arıyacaksın. *(Leo gözlerini dikmiş ona bakarken Ben görünür)* Günaydın Ben.

BEN (Koltuğunda gazatesiyle yaklaşır) — Bu sabah hava ne güzel. Ortalık günlük güneşlik. Bizim kaçaklardan haber var mı?

REGINA (Merdivenlerden inerken) — Hiçbir haber yok. Olsaydı sen herkesten önce duyardın. Sabahın bu saatında böyle hararetli hararetli neler konuşuyorsunuz kuzum? *(Kahve kabının başına gider).*

OSCAR — Bugünlerde pek geç kalkıyorsun. Chicago sosyetesinde âdet böyle herhalde.

BEN (Gazetesine bakarak) — İhtiyar Carter Senateville'de ölmüş. Keşke hepimiz hepimiz seksenbirine kadar yaşasak. Yahu, şu Horace'a ne oldu acaba Regina?

REGINA — Hiçbir şey.

BEN (İlgisiz görünmeğe çalışarak) — Ya Baltimore'dan yola çıkmadıysa, ya hiç çıkmağa niyeti yoksa?

REGINA (Sinirli) — Canım, tabiî, yola çıktılar. Alexandra'dan mektup almadım mı? Yolculuk hali bu. Gecikmiş olabilirler. Amma da tuhafsınız. Hem Savannah'ta Horace'ın çok sevdiği bir akrabası vardır. Ona uğramış olamaz mı? Bugün ergeç çıkıp gelecekler. Sizin Oscar'la kendileri için bu kadar üzüldüğünüzü öğrenince de koltukları kabaracak.

BEN — Ben yaradılıştan vesveseli, merak-

lı bir adamım. Hele bir iş tam kıvama geldiği sırada ortaklardan biri kayıplara karışırsa —

REGINA (Güler) — Ha, şimdi anlaşıldı. Ben de Horace'ın sağlık durumunu merak ediyorsunuz sanmıştım.

OSCAR — Tabiî. O da var. Kim olsa merak eder. Çok üzülüyorum doğrusu. Bu sabah ava bile çıkmadım.

REGINA — Öyle ise karnın açtır. Haydi gelin kahvaltı edelim. *(Yemek odasına doğru yürür, Oscar ile Ben arkasından giderler).*

BEN — Regina. *(Regina yemek odası kapısı önünde durup bakar)* Horace'ın o akrabası öleli yıllar oldu. Hem zaten tren Savannah'dan geçmiyor ki.

REGINA (Güler, yemek odasına geçerek oturur) — Öldü ha? Hani, sen de böyle şeyleri hiç unutmazsın. Şimdi müsaadenizle aklım başımda kahvaltı edip, gazetemi okuyacağım.

BEN (Konuşarak yemek odasına gider) — Bu sabah bu benim ikinci kahvaltım. Birincisinde iş yoktu. Celia artık eskisi gibi yemek pişiremiyor. Çok ihtiyarladı. Tadı tuzu kalmadı yemeklerinin. Annemin adamı olmasa köye gönderirdim. *(Oscar ile Leo yemeğe başlarlar, Ben oturur).*

LEO — Horace enişte kim bilir neler anlatacak. Baltimore çok canlı bir şehirdir.

REGINA (Cal'a) — Çörekler sıcak değil, geri götür.

CAL — Başüstüne efendim. *(Çıkarken mutfağa doğru seslenir)* Çörekler soğumuş, çörekler soğumuş..

LEO — Ben okuldayken bir defa üç arkadaşımla trene atlayıp Baltomore'a gitmiştik. Öyle büyük bir şehir ki, kendimizi Avrupa'da sandık. O zaman daha çocuktum...

REGINA — Yalnız başıma *(Addie içeriye girer)* kahvaltı etmek pek hoşuma gider. Mideme sıcak bir şey girmeden çene çene çalmaktan nefret ederim. Kuzum söylenip durma Leo. *(Cal yemek odası kapılarını kapar).*

(Addie odaya girerek fincanları toplar, büyük gümüş tepsiye koyar. Dışardan sesler gelir. Addie hole koşar. Birkaç saniye sonra HORACE GIDDENS Addie'ye yaslanarak içeriye girer. Horace, kırkbeş yaşlarında, uzun boylu bir adamdır. Eskiden yakışıklı olduğu bellidir. Fakat şimdi hasta ve yorgundur. Güçlükle, dengesini kaybetmekten korkuyormuş gibi yürür. Addie paltosunu çıkararak paltoluğa asar. Sonra oturmasına yardım eder.)

HORACE — Nasılsın Addie? Ne var ne yok görüşmiyeli?

ADDIE — Çok şükür iyiyim Mr. Horace, yalnız sizin için üzülüyordum.

((Alexandra içeriye girer, heyecan içinde, yanakları al aldır. Şapkası ezilmiş, yüzü kirlidir. Kollarında bir sürü paketler vardır. Hemen Addie'ye yaklaşır.)

ALEXANDRA — Allahaşkına, nerede kaldınız, az daha meraktan ölecektik filân diye söylenmeğe başlama. Başka çaremiz yoktu. Haber göndermek te elimizde değildi.

ADDIE (Alexandra'dan paketleri almıya başlar) — Doğrusu meraktan ölüyordum.

ALEXANDRA — Geceyi Mobile'de geçirmek zorunda kaldık. Babam— *(Ona bakar)* Babam kendini iyi hissetmiyordu. Yolculuk onu iyice sarstı. Ben de durup dinlenmesi için ayak diredim. *(Addie son paketi elinden alırken)* Dur, bunu alma. Babamın ilâcı. Aman kırılmasın. Ben tutarım. Babamın tekerlekli sandalyesiyle valizler dışarıda. Şimdi gider getiririm.

ADDIE (Son derece mes'ut, Alexandra'nın kolunu tutar) — Hele dur bakalım, Sen ne zamandan beri valizlerini kendin taşıyorsun? İlâç şişesini bana vermiye korkuyor küçük bayan. Sevsinler! *(Horace öksürür)* Nasıl, kendinizi iyi hissediyor musunuz?

HORACE (Başını sallar) — İyiyim, eksik olma. Oh, yorulmuşum.

ALEXANDRA (İlâç paketini açarak) — İyiyim dediğine bakma. Bu yolculuk onu bitirdi. Şimdi hemen yatağına yatmalı.

ADDIE (Horace'a dikkatle bakar) — O züppe doktorların size bir faydası dokundu mu bari?

HORACE — Ellerinden geleni yaptılar.

ALEXANDRA (Yemek odasından gelen

seslere kulak kabartır) — Kimbilir annem ne kadar merak etmiştir. Bari geldiğimizi haber vereyim. *(Kapıya doğru yürür).*

HORACE — Alexandra! (Kız durur) Bir dakika dur şekerim.

ALEXANDRA — Ne var babacığım. Yine fenalaştın mı? Ah, ben biliyordum zaten. İlâcını ister misin?

HORACE — Yoo, fenalaşmadım. Yalnız çok yorgunum yavrucuğum. Bırak ta biraz dinleneyim.

ALEXANDRA — İyi ama, geldiğimizi haber vermezsek annem kızacak.

ADDIE — Hepsi içerde, kahvaltı ediyorlar.

ALEXANDRA — Hepsi içerde ha? Yine burada ne işleri var kuzum? Babam eve adımını atar atmaz bir sürü insanla mı karşılaşmalıydı? Tam başını dinliyeceği bir sırada—

ADDIE — Öyleyse sen de bırak adamcağız biraz soluk alsın.

HORACE — Addie, oradayken senin kahven burnumda tüttü. Kuzeyde doğru dürüst kahve pişirmesini beceremiyorlar. Nasıl kahven eskisi gibi güzel mi? *(Addie kahve kabına doğru yürür).*

ALEXANDRA — Olmaz. Dr. Reeves fazla kahve içmek yok dedi. Ara sıra. Şimdi hasta bakıcı benim.

ADDIE — Sevsinler. Ayol, benim bildiğim hasta bakıcılar böyle kir pas içinde dolaşmaz.

Şimdi git, güzelce bir yıkan. Çamaşır değiştir. Sırtına temiz bir entari geçir. Saçlarını güzelce fırçala. Haydi ne duruyorsun?

ALEXANDRA — Nasıl iyice misin baba?

ADDIE — Haydi, yürü.

ALEXANDRA (Merdivenlerden çıkarken) — Haplar dört saatte bir alınacak. Şişedeki ilâcı yalnız bir fenalık hissettiği zaman içecek. Şimdi, ben gelinceye kadar sakın yerinden kımıldama, çok konuşma. Addie babama ilâcını vermeyi unutma e mi?

ADDIE — Belle'i çağır seni kolaylasın. Ben kahvaltını hazırlarım.

ALEXANDRA (Gözden kayboburken) — Birdie yenge nasıl? Burada mı o da?

ADDIE — Kahve içmeniz doğru değil mi? Sahi size dokunuyor mu?

HORACE (Ağır ağır) — Boşver Addie, dokunsa da ne çıkar? Sen doldur fincanı, *(Addie ona bakar, sonra kahve kabından bir fincan doldurur)* Ne tuhaf, kuzeyde kahve pişirmesini bilmiyorlar. *(Addie kahveyi getirir)* Kırmızı biberden de hoşlanmıyorlar. *(Fincanını alıp hırsla içer)* Oh, işte bu değdi. Hatırlar mısın nasıl kahve içerdim. Günde on, on iki fincan. Hem de öyle koyu olacak ki dibine bir parmak telve çökecek. *(Sonra yavaşça)* Addie, kimseyle karşılaşmadan Alexandra'nın neden beni almağe geldiğini öğrenmek istiyorum. Gerçi bana bir

şeyler anlatmağa çalıştı ama, besbelli kendisi de bilmiyor.

ADDIE (Başını çevirir) — Bilmiyorum. Yalnız bildiğim bir şey varsa büyük işler dönüyor. Herkes zengin olacak, hem de şöyle böyle zengin değil, para babası. Bu arada siz de Mr. Horace. Daha temeli bile atılmamış bir yapıdan duman tütecek te onun için.

HORACE — Ondan haberim var.

ADDIE (Kararsız, ona doğru bir adım atar) — Sonra— şey— Alexandra— yakında Mr. Leo ile evlenecek.

HORACE (Ona bakar, ağır ağır) — Sen ne diyorsun kuzum?

ADDIE — Evet, ortada dolaşan lâf bu, Tanrı yardımcımız olsun.

HORACE (Kızgın) — Hangi lâf, ne lâfı?

ADDIE — Size söylüyorum, yakında düğün var. *(Hiddetle başka yöne döner)* Kafamı kesseler bu işe razı olmam.

HORACE (Biraz durakladıktan sonra sâkin) — Git, onlara geldiğimi haber ver.

ADDIE (Tereddüt eder) — Şimdi heyecanlanmayın Allahaşkına! Keşke yatağa yatıp dinlenseniz.

HORACE — Haydi Addie. Git onlara söyle. *(Addie yemek odası kapısını açar, Horace güçlükle kalkar, yüzü yemek odasına çevrili, ıstırap çekiyormuş gibi kaskatı ayakta durur.)*

ADDIE — Miss Regina, geldiler, buradalar—

REGINA — Horace! *(Regina yerinden fırlayıp odaya koşar, sıcak bir tavırla)* — Horace. Oh çok şükür gelebildin.. *(Kocasını öperken diğerleri konuşarak gelirler).*

BEN (Kapıda, elinde peçetesiyle) — Hoş geldin birader. Gözümüz yollarda kaldı. Hepimizi merakta kodun. *(El sıkarlar, Addie çıkar).*

OSCAR — Maşallah yanaklarından kan damlıyor.

HORACE — Ne haber Ben?

LEO (Bisküvi yiyerek içeriye girer).

OSCAR — Kendini nasıl hissediyorsun? Her halde turp gibi. Çünkü görünüşün öyle.

HORACE (Oscar'ın yalanı canını sıkmıştır, soğuk) — Merhaba Oscar, merhaba Leo, nasılsın?

LEO (Elini sıkar) — Teşekkür ederim, iyiyim efendim. Sizi gördüm daha iyi oldum.

REGINA — Şimdi otur bakalım. Neden bu kadar geciktiniz? Alexandra nerede? Seni görünce o kadar heyecanlandım ki, az daha onu unutuyordum.

HORACE — Akşam pek iyi değildim. Biraz halsiz düşmüşüm anlaşılan. Durup, geceyi Mobile'de geçirelim dedik. Alexandra yukarıda tren kirini üzerinden atmıya çalışıyor.

REGINA — Vah vah, yolculuğun seni yor-

duğuna üzüldüm. Bu kadar sarsılacağını bilseydim—

HORACE — Sanki evden hiç ayrılmamışım gibi. Yine hepiniz burada—

BEN — Sana hoş geldin demek için bekliyorduk.

(Birdie, hızla içeriye dalar. Sırtında yünlü bir sabahlık vardır. Yüzü kızarmış, heyecan içindedir.)

BIRDIE (Ona doğru koşarak öper) — Horace! Hoş geldin.

HORACE (Kolunu sıkarak sıcak, candan) — Hoş bulduk. Ben de acaba Birdie nerede diye düşünüyordum şimdi.

BIRDIE (Heyecanlı) — Bilseydim hemen gelirdim. Simon şimdi arabanın geldiğini görmüş te o haber verdi. *(Ona bakmak için geriye çekilir, durgunlaşır)* Aa, sen hiç iyileşmişe benzemiyorsun, Horace, ne yalan söyliyeyim halini pek beğenmedim.

REGINA (Güler) — Birdie, aşkolsun, bu ne biçim söz?

HORACE (Oscar'a bakar) — Oscar beni pek iyi görmüş.

OSCAR (Canı sıkılır, Leo'ya döner) — Elinde bisküviyle orada dikilip durmasana.

LEO — Kusura bakmayın Horace enişte, kahvaltımı bitireyim de size bankada olup bitenleri anlatırım. *(Yemek odasına gider)*

OSCAR — Bu ne biçim kılık Allahaşkına?

BIRDIE (Horace'a bakar) — Oh, artık evine kavuştun ya. Daha çabuk iyileşirsin. Bol bol dinlenirsin burada. Hem gör, bak biz sana ne güzel bakacağız. *(Durur)* Alexandra nerede? Onu o kadar göreceğim geldi ki.

OSCAR — Sana soruyorum bu ne acayip kılık böyle?

BIRDIE (Çekingen, sinirli, geri geri merdivene doğru gider) — Ben mi? Oh, şey, sabahlığım var sırtımda. Horace'ın geldiğini duyunca öyle heyecanlandım ki, olduğum gibi evden fırlayıverdim.

OSCAR — Bu kılıkta sokaklara çıktın ha? Eh, aferin sana Birdie. Ben—

HORACE (Regina'ya bezgin) — Evet, tıpkı eski günlerde olduğu gibi.

REGINA (Çabukça Oscar'a) — Şimdi kavganın sırası değil. Bugün bayram bizim için.

BIRDIE (Merdivenlerden yukarıya koşar) — Alexandra, Alexandracığım!

OSCAR — Birdie! *(Birdie durur).*

BIRDIE — Alexandra'ya söyleyiverin birazdan gelirim. *(Fısıldıyarak)* Kusura bakma Oscar. *(Çıkar).*

BERGINA (Oscar ile Ben'e) — Haydi kahvaltınızı bitirsenize. Bırakın da Horace azıcık kendine gelsin.

BEN (Oscar ile yemek odasına doğru giderken) — İnsan hiçbir yemeği tamamlamadan bırakmamalı. Bir lokma ekmeğe muhtaç o kadar

fakir fukara varken— Seni tekrar aramızda gördüğümüze çok sevindim, Horace. Şükür kavuştuğumuza, şükür kavuştuğumuza.

OSCAR (Ben yemek odasının kapılarını kaparken Leo'ya) — Anan aklını kaçırmış zıpçıktı gibi sokaklarda koşuyor—

(Regina ile Horace yalnız kaldıkları anda tabiîliklerini kaybederler).

REGINA (Gülmiye çalışarak) — Eh ,işte karşı karşıyayız yine. Ne kadar uzun zaman geçti, aradan. *(Horace gülümser)* Beş ay. Biliyorsun Horace, gelip seninle hastahanede kalmak isterdim. Fakat bana düşen ödev neydi kestiremiyordum. Burada kalmak mı, yoksa senin başucunda bulunmak mı? Fakat gelmeyi ne kadar istiyordum bilirsin.

HORACE — Eksik olma Regina. Fakat gelmene lüzum yoktu ki.

REGINA — Olmaz olur mu? Orada beş ay tek başına yattın, ne bir akraba, ne bir arkadaş... Şimdi sıkılmadığını söylemeğe kalkışma.

HORACE — Sıkılmadım Regina. *(Regina başını sallayınca direnir)* Gerçekten hiç te fena vakit geçirmiş sayılmam. Tabiî önce durumumu öğrenince biraz üzüldüm. Fakat buna alışınca orası bayağı hoşuma gitmeye başladı.

REGINA — Hoşuna gitti demek? *(Soğuk)* Tuhaf değil mi? Galiba, eve dönmeyi istemiyecek kadar hoşlandın oradan.

HORACE — Bu o demek değil Regina.

(Başını çevirdiğini görerek şefkatli) Hastahaneye düşmüştüm bir kere. Gitgide bir alışkanlık peyda oldu. Sırt üstü yatıp düşünmekten hoşlanır oldum. *(Gülümser)* Daha önce hiç uzun uzun düşünmeğe vakit bulamamıştım. Zaman benim için değerlendi.

REGINA — Sanki tatildeymişsin gibi.

HORACE — Gerçekten öyle. *(Güler)* Çocukluğumdan beri geçirdiğim ilk tatil.

REGINA — Ben de burada senin acı çektiğini sanıp—

HORACE — Acı çekiyordum Regina.

REGINA — Meğer sen bayram yapıyormuşsun. Sırt üstü yatıp düşünüyormuşsun. Sanki bunu evinde yapamaz mıydın?

HORACE — Buraya dönmeden önce düşünmek, seninle olan durumumuzu tartmak istiyordum.

REGINA — Durumumuzu düşünmek ha? Sen ve ben? Bunca yıl sonra? *(Hoş olmıyan bir tavırla)* Bana bütün düşündüklerini teker teker anlatacaksın, bir gün.

HORACE (Bir an süren bir sessizlikten sonra) — Regina. *(Kadın ona döner)* Niçin Alexandra'yı Baltimore'a gönderdin?

REGINA — Niçin mi? Eve dönmeni istiyordum da onun için. Bunda işkillenecek bir şey yok zannedersem.

HORACE — İşkillenecek bir şey var demek istemedim. *(Tereddütlü, karısının elini*

tutarak) Alexandra eve gelmemi istediğini söyledi. Bu beni o kadar sevindirdi, bana o kadar dokundu ki, âdeta iyileştiğimi hissettim.

REGINA (Elini çekerek uzaklaşır) — Eve dönmeni istemem sana dokundu ha?

HORACE (İçini çeker) — Yine her zamanki gibi ne söylesem kabahat. Ne olur, biraz daha iyi geçinmiye çalışsak. Zaten fazla zaman kalmadı önümüzde. Regina, Alexandra ile Leo hakkında işittiğim bu zırva sapan lâflar ne oluyor? Evleneceklermiş güya.

REGINA (Ona dönerek, sert) — Kim sana bu dedikoduları yetiştiren boşboğaz?

HORACE (İrkilmiş) — Regina!

REGINA (Sıkılmış, onu yatıştırmağa çalışarak) — Canım, Oscar'ın saçmalığı; merak etme böyle bir birleşmiye razı olacak değilim. Sadece sana yazıp durduğum o iş var ya, o meselede Oscar'ı yatıştırabilmek için—

HORACE (Dikkatli) — Oscar'ın işiyle Alexandra'nın ne ilgisi var? Ne olursa olsun, sen bir an evvel bunu Oscar'ın aklından çıkarmıya bak. Leo için ne düşündüğümü bilirsin.

REGINA — Şimdi bunu konuşmaya lüzum yok.

HORACE — Hiçbir zaman bunu konuşmıya lüzum yok. Hiç olmazsa ben sağ kaldıkça. *(Horace durur, yavaşça dönüp ona bakar)* Ben sağ kaldıkça. Beş aydır hastahanedeydim. Buraya geldiğimden beri bir kerecik olsun nasıl

olduğumu sormadın. Sağlığımla ilgilenmedin. *(Sonra yumuşak)* Her halde sana yazmışlardır. Fazla ömrüm kalmadı.

REGINA (Soğuk) — İnsanlar böyle şeylerden söz açmıya neden lüzum görürler anlamıyorum?

HORACE (Bir an için susarlar, sonra başını kaldırıp Regina'ya bakar, soğuk) — Yanlış anladım. Hastalığımdan söz açıp başını şişirmek niyetinde değilim. Sadece sana işin doğrusunu söylemek yerinde olur diye düşünmüştüm. Yoksa senden bana acımanı, istemiyordum.

REGINA (Ona dönerek sert) — Doktorlar kalb hastalığına tutulmanı neye yoruyorlur?

HORACE — Ne demek istiyorsun?

REGINA — Metreslerinin buna sebep olabileceğini düşünmüyorlar mı?

HORACE (Sırıtır) — Neye, kalbimin zayıf düşmesine mi? Bunun doktorlarca en uygun teori sayılacağını sanmam. İnsan yatakta kalb hastalığına tutulmaz şekerim.

REGINA — Belki de fakat, senin dediğin gibi, yatakta vicdan azabına uğramış, olabilirsin diye düşünüyordum.

HORACE — Onlara ne vicdan azabımdan, ne de metreslerimden bahsettim. Hattâ karımın beni yatağına kabul etmediğini bile söylemedim. *(Sert)* Ne kadar oldu Regina? Galiba on yıl, tam on yıldan beri. *(Regina ona döner)* Beni bunun için mi buraya getirttin? Tekrar suçlu

olduğumu hissettirmek için mi? Demek koparmak istediğin bir şey var. Ama boşuna gayret ediyorsun. Bana artık suçlu olduğumu kabul ettiremezsin. Düşünüp kendimi dinlemeden her şeyi değiştirdi.

REGINA — Görüyorum. *(Yemek odasına doğru bakar, sonra dostça bir tavırla ona yaklaşır)* Böyle kavgaya tutuşmamız çocukça bir şey. Tatsızlık çıkarmak istemiyordum. Budalalık ettim.

HORACE (Yorgun) — Tanrı bilir ya ben de istemiyordum. Eve kavgasız, gürültüsüz yaşamayı candan özliyerek döndüm. Ne oldu, daha merhaba derken kapıştık. Ben incindim sonra—

REGINA (Çabuk çabuk) — Hep benim kabahatim. Sana nasıl olduğunu sormadım. Çünkü hastalığını hatırlatmak istemiyordum. Zaten doktorlar böyle konuştular mı kulak asmam söylediklerine.

HORACE (Ona bakmadan) — Peki canım. Mümkün olduğu kadar birbirimizi kırmamağa, hoş tutmağa çalışırız. *(Ayağa kalkar).*

REGINA — Söz veriyorum Horace, elimden geldiği kadar seni hoşnut etmiye çalışacağım. Yorgun olduğunu biliyorum. Fakat birkaç dakika daha burada kalamaz mısın? Ben'in seninle konuşmasını istiyorum.

HORACE — Yarın konuşuruz.

REGINA — Olmaz, olmaz, şimdi. Bu benim için çok önemli. Hepimiz için çok önemli.

(Neş'eyle yemek odasına doğru yürürken) Bilhassa sevgili kızın için. Büyük bir mirasa konacak.

HORACE — Ne söylüyorsun! Aman ne güzel.

REGINA (Kapıyı açarak) — Ben, kahvaltını bitirdin mi?

HORACE — Şu fabrika meselesi mi, hani mektup üzerine mektup yağdırdığınız?

REGINA (Ben'e) — Horace şimdi seninle konuşmak istiyor.

HORACE — Horace şimdi seninle konuşmak istemiyor. Çok yorgunum Regina.

REGINA (Ona yaklaşarak) — Ne olursun, beni kırma. Birbirimizle iyi geçinmiye çalışalım demiştin. Ben elimden geleni yapacağım. Ne olur şimdi de sen gönlümü yapıver. Sen yokken neler başardığımı göreceksin. Nasıl senin çıkarını gözettim. *(Neş'eyle güler)* Tuttuğumu da kopardım hani. Fakat işler daha fazla geciktirilmemeli. Her şey bu hafta içinde halledilmeli. *(Horace oturur, Ben içeriye girer, Oscar yemek odasından onları dinler. Leo gazete okuyormuş gibi yapar.)* Şimdi durumu Horace'a açıkla. Yalnız lâfı uzatma. Çünkü kendisi çok yorgun, yatmıya gidecek. *(Horace Regina'ya bakmaktadır. O konuştukça yüzünün ifadesi sertleşir)* Fakat zannederim senden alacağı haber ona dünyanın bütün ilâçlarından daha iyi gelecek.

BEN (Horace'a bakarak) — Canım acelesi ne? Belki Horace şimdi konuşmak istemiyordur.

REGINA — Amma numaracısın Ben. Sen de pekâlâ biliyorsun ki bu iş daha fazla sürüncemede kalamaz. Her şey bu hafta içinde olup bitmeli. Sen de Horace'ın buraya gelmesini benim gibi dört gözle bekliyordun.

BEN (Güler yüzlü) — Orası öyle. Niçin olmasın? Horace kaç defa Hubbard ve oğulları şirketine el uzatmıştır. Şimdi ben neden ona yardım etmek istemiyeyim?

REGINA (Güler) — Yardım emek mi? Kendisine muhtaç olduğun bir sırada yardım etmekten mi bahsediyorsun?

BEN — Ne yaman bir kadınla evlenmişsin birader. *(Horace'ın cevap vermediğini görünce sun'i, sun'i güler)* Peki öyleyse, şimdi kısaca anlatayım. Biliyorsunuz, size yıllardır söyler dururum. Güneydeki iş adamları için büyük fırsatlar vardır. Hemen yanıbaşımızda, burnumuzun dibinde. Bu fırsatlardan faydalanmak, yabana gitmelerine engel olmak benim en büyük dileğimdi. Ben bahtlı bir kişiyim Horace, çok bahtlı bir kişi. Ölmeden rüyalarımın gerçekleştiğini göreceğim. Benim bahtlılıktan anladığım budur. Otuz yıldır, pamuklu fabrikalarını pamuğa getirin diye haykırıyorum. *(Horace ilâç şişesini açar)* Eh, sonunda tabansızlığı bırakıp Chicago'daki Marshall Kumpanyasına dayandım...

HORACE — Bütün bunlardan haberim var. *(İkâcı alır. Regina ayağa kalkıp ona yaklaşır).*

BEN — Bir şey ister misin?

HORACE — Lûtfen, biraz su.

REGINA (Çabukça döner) — Oh, affedersin ben getireyim. *(Bir bardak su getirir. Horace suyu içerken sessizce beklerler.)* Şimdi kendini daha iyi hissediyor musun?

HORACE — Evet. Bütün bunları bana yazdınız. Biliyorum.

(Oscar yemek odasından gelir.)

REGINA (Muzaffer bir edâ ile) — Fakat bilmediğin bir şey var. Son günlerde Ben bize, yani sana daha büyük bir hisse vermeyi kabul etti.

HORACE — Sahi mi? Bu ne cömertlik!

BEN (Güler) — Bunu benim cömertliğimden çok, Regina'nın kurnazlığına borçlusun.

REGINA (Horace'a sinyal veriyormuş gibi) — Ben'e dedim ki, Horace belki teklif ettiğin hisseyi az bulduğu için mektuplarına cevap vermiyordur. Zamanın gittikçe daraldığını, kendisine muhtaç olduğunu biliyor pekâlâ.

HORACE (Gülümser) — Sonra kumandanın ailede kalmasını istediğini de kestirmek de güç değildi benim için.

REGINA (Ben'e, gururlanarak) — Elbette. *(Horace'a)* Bunun için senin adına ağabeylerimle biraz pazarlık ettim. Onlar da öğren-

diler ki ailede tüccar kafası taşıyan yalnız kendileri değildir.

HORACE — Ay, daha bunu yeni mi öğreniyorlar? İnsanlar birbirini ne kadar az tanıyor. *(Güler)* Bir daha Regina ile iş yaparken ayağını denk alırsın, değil mi Ben? *(Ben, Regina, Horace hep beraber gülerler. Oscar kızgındır.)* Demek, şimdi, biz daha büyük bir hisseye konuyoruz. Peki, daha az alan kim? *(Oscar'a bakar.)*

BEN — Oscar.

HORACE — Yahu, Oscar ben seni daha bencil zannederdim ne oldu sana böyle?

(Leo yemek odasından gelir.)

BEN (Oscar'a cevap vermek fırsatı vermeden atılır) — Canım, Oscar aldırmıyor. Kavga etmiye değmez değil mi Oscar?

OSCAR — Sonunda ben de payımı alacağım. Bundan hiç şüpheniz olmasın. Oğlumun geleceğini düşünmek zorundayım.

HORACE (Sert) — Leo'nun mu? Oh, şimdi anlıyorum. *(Başını arkaya atarak güler)* Şimdi anlıyoruml. Herkes payını alacak.

BEN — Anlıyacağını biliyordum. Yetmiş beş bin dolar koyacaksın. Bu yetmiş beş bin sana bir milyon getirecek.

REGINA (Regina masaya yaklaşır, üstüne yaslanarak) — Tabiî, Horace, tabiî.

HORACE — Size inanıyorum. *(Bir saniye sonra)* Şimdi Oscar'ın yaptığı fedakârlığın mâ-

nası anlaşılıyor. Peki Marshall Kumpanyasına koyduğunuz paradan başka neler vadettiniz?

BEN — Vaade filân kulak astıkları yoktu. Garanti istediler.

HORACE — Ne garantisi?

BEN — Bol bol su enerjisi. Hem de bedava tarafından.

HORACE — Bunu kendilerine sağladınız, hiç şüphesiz.

BEN — Elbette. Hem de sudan ucuz. Koca bir eyaletin valisinden kendisini daha pahalıya satması beklenirdi. Nihayet bir gurur meselesi. *(Horace gülümser, Ben gülümser)* Sonra düşük işçi ücretleri. Marshall'a düşük ücretten ne anlıyorsun? diye sordum. Masachusetts'de işçilere ödediğimizden daha az, aşağı yukarı haftada sekiz dolar, dedi. Haftada sekiz dolar mı? Sen ne diyorsun birader, dedim, haftada sekiz dolara ben kendim çalışırım. Şehirli zenci olsun, dağlı beyaz olsun haftada üç gümüş doları öper de başına koyar. Öyle değil mi Horace?

HORACE — Elbette. Hele onları birbirine düşürmiye başladın mı, daha aza da kanaat ederler. Bu şekilde biraz daha para artırabilir. *(Kızgın)* ve birbirlerine biraz daha fazla diş bilemelerine yol açarsın.

REGINA — Kuzum neler konuşuyorsunuz?

BEN — Merak etmeyin, beyazından da, siyahından da korkumuz yok. Marshall, ya grev

meselesi ne olacak? dedi, Masachusetts'de üç yıldır grevden göz açamıyoruz. Ben de ne karşılık verdim biliyor musun? Grev de ne demekmiş. Hayatımda böyle şey işitmedim. Güney'e gel Marshall, bizim adamlarımız uysaldır. Hem biz öyle martavallara pabuç bırakanlardan değiliz, dedim.

HORACE — Doğru. *(Ağır ağır)* Kendiniz için de, Marshall için de, kârlı bir işe girişmişe benzersiniz. *(Ben'e)* Baban, ben binliklerle oynuyorum, oğullarım milyonlarla oynıyacaklar, demişti. Galiba hakkı varmış. *(Ayağa kalkar.)*

REGINA (Hepsi Horace'a bakarlar. Regina sinirli sinirli güler) — Biz de milyoner olacağız.

HORACE — Kim? Biz mi? Yani senle ben? Zannetmem. Yeteri kadar paramız var Regina. Biz sadece oturup bu çocukların zengin olmalarını seyredeceğiz. *(Bütün gözler merdivene doğru yürüyen Horace'a çevrilmiştir. Leo'nun yanından geçerken bir an bakar)* Bankada işler nasıl igidiyor Leo?

LEO — İyi efendim. Her şey yolunda.

HORACE — Ya Mobile'deki bayanlar ne âlemde? *(Horace Regina'ya döner hırsla)* Alexandra'nın evlenmesine izin vereceğimi nasıl düşünebildin?

REGINA — Yani bu işe boş mu veriyorsun? Kulaklarıma inanamıyorum; ayağına kadar gelen kısmeti tepiyorsun ha?

BEN — Yok canım. Horace göz göre göre

koca bir serveti neden kaçırsın? Yalnız her halde şimdi çok yorgun. Bu meseleyi yarın konuşsak daha iyi ederiz.

REGINA — Bu işi böyle savsaklayıp duramayız. Oscar bu hafta sonunda para ve kontratla Chicago'da olmalı.

OSCAR (Sevinçli) — Öyle ya hafta sonunda orada olmalıyım. Parasız gitmek ne işe yarar?

REGINA (Sinirli) — Kaç zamandır cevabını bekliyorum. Artık daha fazla bekliyemem.

HORACE (İnatla) — Şimdi çok yorgunum Regina.

BEN (Telâşlı) — Belki de Horace'ın bir düşündüğü vardır. Belki bazı şeylerin açıklanmasını istiyecek. Bu iş yarına kadar bekliyebilir pekâlâ. Ben—

REGINA — Düşündüğü neymiş? Şimdi öğrenmek istiyorum. *(Horace'a döner)* Böyle bir nimeti tepmesi için sebep ne?

HORACE (Merdivenlerden çıkarken) — Kimbilir, belki ben de iyice bilmiyorum. Artık bu lâf burada kesilsin.

REGINA — Hayır efendim. Bu lâf burada kesilmiyecek. Bizi burada çocuklar gibi beklettin. Eve geleceksin diye yolunu gözledik.

HORACE — Paramı işletmek için değil mi? Demek beni bunun için istiyordunuz. Ben de ummuştum ki— *(Sâkin)* Seni hayâl kırıklığına uğrattığım için üzülüyorum Regina fakat

doğru bildiğim yoldan şaşmamalıyım. Bu meseleyi başka zaman konuşuruz.

REGINA — Hayır, şimdi konuşacağız. Sadece ikimiz.

HORACE — Rica ederim Regina, yolda çok sarsıldım. Hiç iyi değilim. Ne olur şimdi beni rahat bırak.

REGINA (Sâkin) — Seninle konuşmak istiyorum Horace, şimdi yukarıya geliyorum. *(Horace bir an ona baktıktan sonra gözden kaybolur. Regina merdivenlerden çıkmıya başlar.)*

BEN (Ben, konuşmıya başlayınca Regina dönüp bakar) — Bazen güneşin yeniden doğmasını beklemek daha iyidir. *(Regina cevap vermez)* Bazen, anamızın sana her zaman söylediği gibi, güzel bir kadının kaşlarını çatması akıllıca bir hareket değildir. *(Regina merdivenlerden çıkmıya başlar, Ben yerinden kalkıp merdivene yaklaşır)* Güler, yüz, tatlı dil bir erkeği daha kolay yola getirir *(Regina gözden kaybolur. Ben arkasından bakakalır. Uzunca bir sessizlik. Birdenbire Oscar güler.)*

OSCAR — Dilerim kocasını kandırır. Dilerim.

(Bir saniye sonra Ben masaya yaklaşıp gazeteyi alır. Oscar Ben'e bakar. Sessizlik Leo'yu sıkar.)

LEO — Gazetede yazıyor. New Orleans'da yirmi yedi sarıhumma vak'ası görülmüş. Suların taşmasından olacak. *(Hiç kimse aldırmaz)*

Selleri durduracak kadar yüksek setler yaptıklarını sanıyordum. Zencilerin dediği gibi Misisipi'yi durduracak duvarı örecek kişi daha anasından doğmamış. *(Kimse karşılık vermez. Leo bozulduğunu gizlemek için sinirli bir kahkaha atar.)*

(Yukarıdan sesler gelir. Sesler fazla yüksek değildir, fakat Ben, Oscar ve Leo'nun dikkatini çeker. Leo merdiven başına gelerek kulak kabatır.)

OSCAR (Yukarısını göstererek) — Ya onu inadından döndüremezse. Adam istemem diye ayak direrse.

BEN (İnançsız) — Horace yorgun. Bugün onunla konuşmak doğru değildi. Herif hasta ama benim bildiğim deli değil.

OSCAR (Sırıtır) — Ya deliyse? O zaman ne olacak?

BEN (Elindeki gazeteyi bırakarak Oscar'a bakar) — O zaman dışarıdan para buluruz. Kimden istesek, yok demez.

OSCAR — Kimden istesek yok demez ama karşılığında anamızın nikâhını ister. Elâlem sana babasının hayrı için para verecek değil ya. O zaman başkaları için çalışmış olmaz mıyız?

BEN — Altı ay önce benden öğrendiklerini şimdi bana satmıya kalkma.

OSCAR — Canım dediğin gibi üzülecek bir şey yok ortada. Regina nasıl olsa onu yola getirir. Şimdiye kadar hiç karısının sözünden dı-

şarı çıktığı görülmüş mü? *(Bir sessizlik çöker. Birdenbire Regina'nın bağırmağa başladığı işitilir. Hepsi dinlemeğe başlarlar. Ben yavaşça kalkıp merdiven başına gider. Oscar gülümsiyerek arkasından bakar. Regina'nın sesi daha fazla yükselir. Artık Horace'ın sesi işitilmez olur)* Belki Horace inadından vazgeçer, ama sanmıyorum. Bizimle bu işe gireceğini hiç aklım kesmemişti zaten.

BEN (Ona dönerek) — Peki benden daha ne yapmamı bekliyorsun? Allahını seversen?

OSCAR (Yumuşak) — Hiçbir şey. Sen elinden geleni yaptın. Göz göre göre ayağımıza gelen kısmeti kaçırsak bile hiç kimse sana kabahat bulamaz. Artık yapabileceğin hiçbir şey yok. Yalnız belki ben bu çıkmazdan kurtulmamız için bir çare bulabilirim. *(Oscar ayağa kalkar)* Daha doğrusu belki Leo bize yardım edebilir. *(Ben durur. Dönüp Oscar'a bakar. Leo gözlerini babasına dikmiştir)* Öyle değil mi oğlum? Yakınlarının imdadına yetişebileceğin doğru değil mi?

LEO (Sinirli, babasına doğru bir adım atar) — Baba, ben—

BEN (Ağır ağır) — Bize nasıl yardım edebilir Oscar?

OSCAR — Leo'nun bir dostu var. Leo'nun dostu seksen sekiz bin dolar değerinde Pasifik Birliği bonosuna sahip. *(Ben dönüp Leo'ya bakar)* Leo'nun dostu, bu bonolara sık sık bakmıyor, ancak beş altı ayda bir.

BEN (Biraz durakladıktan sonra) — Pasifik Birliği bonoları mı? Durun bakayım. Zihnimi toparlayım. Demek Leo'nun dostu bu bonoları kendisine ödünç olarak verebilir, Leo da—

OSCAR — Bonoları bize vermek iyiliğinde bulunabilir.

BEN — Leo.

LEO (Heyecanlı, ona yaklaşır) — Buyurun efendim.

BEN — Arkadaşın bonoları ne zaman geri ister?

LEO (Çok heyecanlı) — Bilmiyorum. Ben— şey—

OSCAR (Sert, ona doğru bir adım atar) — Hani bana sonbahardan önce bakmaz demiştin?

LEO — Şey— evet. Doğru. Sonbahara kadar bakmaz. Horace enişte hiçbir zaman...

BEN (Sert) — Çeneni kapat.

OSCAR (Leo'ya gülümser) — Amcan arkadaşının adını öğrenmek istemiyor.

LEO (Gülmeye başlar) — Bak, bu güzel işte. Demek adını bilmek—

OSCAR — Sesini kes, Leo. *(Leo yavaşça dönüp masaya doğru gider, Ben Oscar'a döner).* Eylüle kadar bonolara bakmaz. Önümüzde beş ay var demektir. Leo üç ayda onları geri verebilir. Bir kere fabrika çalışmıya başlasın, para bulmak bizim için işten bile değildir. Marshall bono kabul eder mi? *(Ben yukarıdan gelen ses-*

lere kulak verir. Şimdi sesler çok kızgın, çok yüksektir.)

BEN (Gülümsiyerek) — Niçin olmasın? Niçin olmasın? *(Güler)* İyi. Şanslıyız. Leo'nun dostundan bonoları ödünç alırız. Kızkardeşimizden daha güvenilir bir ortak olacağına şüphe yok. *(Merdivenleri işaret eder. Leo'ya)* Bonoları ne zaman alabilirsin?

LEO — Bugün. Şimdi. Odasındaki küçük kasada duruyor—

BEN (Sert) — Nerede olduğunu öğrenmek istemiyorum.

OSCAR (Güler) — Peki bunu senden saklıyacağız. *(Ben'in kolunu okşar.)*

BEN (Gülümser) — İyi. Bizim hissemiz için bir çek yaz. Bu akşamki trenle Chicago'ya gidebilirsin. *(Elini Oscar'a uzatır)* Haydi bakalım. Hakkımızda hayırlı olsun.

OSCAR — Leo.

OSCAR — Leo'nun da menfaati gözetilecek değil mi?

LEO — Horace eniştenin hissesini istemiye hakkım var. Ortak olmak hoşuma gider doğrusu.

BEN — Bak hele. Gider demek. Cehennemin dibine kadar yolun var. Seni gidi— *(Leo'nun üstüne yürür.)*

OSCAR (Sinirli) — Dur bakalım. Leo öyle demek istemedi. Ben sadece bu işten onun da biraz sebeplenmesini istiyorum.

BEN — Elbet onu da kollayacağız.

Bu yüzden kavga edecek değiliz. Mağazada konuşuruz.

OSCAR — Şu halde anlaştık demektir. Haydi yürü oğlum. *(Kapıya doğru yürür.)*

LEO (Elini uzatır) — Bugün, benim için ne büyük bir gün diyecektim sadece— *(Ben, Leo'nun kendisine uzattığı eli görmemezlikten gelir.)*

BEN — Haydi yürü, baban bekliyor.

(Leo ona bakar, döner, babasının arkasından dışarıya çıkar. Ben ayakta düşünür. Yukarıdan yine sesler gelir. Regina'nın sesi çok yüksek, çok kızgındır. Ben yukarıya bakıp gülümser.)

ALEXANDRA (Yukarıdan) — Anne, anne— ne olur yapma— *(Yukarıdan hızlı hızlı inen ayak sesleri, Alexandra bağıra bağıra merdivenlerden iner)* Ben Dayı, Ben Dayı ne olur yukarı çıkın. Allahınızı severseniz annemi susturun. Ben Dayı, babam hasta, çok hasta. Annem nasıl onunla böyle konuşabiliyor! Size yalvarırım onu susturun. Yoksa—

BEN — Alexandra, çok yufka yüreklisin.

ALEXANDRA (Ağlıyarak) — Ne olur Ben Dayı, yanlarına çıkın—

(Birdenbire sesler kesilir. Bir saniye sonra bir kapının hızla kapandığı işitilir.)

LEO — Gördün mü? Fırtına dindi. Üzülme. *Kapıya doğru yollar)* Alexandra annene söyleyiver kendisiyle konuşmadan gitmek zorunda

kaldığım için müteessirim. Canını bu kadar üzme kızcağızım. Maalesef evli insanlar sık sık seslerini yükseltirler. *(Ben şapkası ile paltosunu giyerken Regina merdivenlerde görünür.)*

ALEXANDRA (Son derece hiddetli) — Babama böyle muamele etmeye ne hakkın var? Ne kadar hasta olduğunu bilmiyor musun? Ben bırakmıyacağım bundan sonra—

REGINA — Sen kendi işine bak Alexandra. *(Ben'e, sesi soğuk ve sâkin)* Para için daha ne kadar bekliyebilirsin?

BEN (Paltosunu giyerek) — Vermiyor mu? Vay, bu çok fena.

REGINA — Ergeç vazgeçecek bu inattan. Ben nasıl olsa yolunu bulurum. Şimdi, en fazla ne kadar bekliyebilirsin?

BEN Gelecek haftaya kadar bekliyebilirdim. Fakat gelecek haftaya kadar bekliyemem. *(Bu nükte hoşuna gider, sırıtır)* Bekliyebilirdim fakat bekliyemem. Artık gitmem lâzım. Çok geç kaldım.

REGINA (Merdivenlerden inerek ona yaklaşır) — Şuradan şuraya gidemezsin. Seninle konuşmam lâzım.

BEN — Şimdi sana haber bırakıyordum. Oscar bu gece Chicago'ya gidiyor. Onun için bu hafta cuma akşamı bizi yemeğe bekleme.

RECINA (Sinirli) — Oscar Chicago'ya mı

gidiyor? *(Yumuşak)* Kuzum, ne demek istiyorsun?

BEN — İşte öyle. Her şey tamam. Gidip Marshall'a teslim edecek—

REGINA (Ona doğru bir adım atar) — Nasıl olur? Yalan söylüyorsun. Beni korkutmıya çalışıyorsun. Para bulmadın. Nasıl bulabilirsin? İmkânsız— *(Ben güler)* Ben temin edinceye kadar bekliyeceksin— *(Horace merdiven başında görünür.)*

BEN — Sen artık çoğa varmıya başladın. Ne zamandanberi bana emirler veriyorsun?

REGINA — Dur, bekle biraz— *(Ben durur)* Oscar Chicago'ya nasıl gider? Bu para gökten zembille inmedi ya? *(Ben hole doğru yürür)* Sana inanmıyorum. Nereye gidiyorsun? Buraya gel. *(Regina arkasından koşar)* Sana, buraya gel diyorum. *(Kapı hızla kapanır. Regine yumrukları sıkılı arkasından bakakalır. Sonra ağır, ağır döner.)*

HORACE (Gayet sâkin) — Sonunda bu büyük gün gelip çattı. Ben ile kanlı bıçaklı oldunuz. Yıllardır bugünü bekliyordum.

ALEXANDRA — Baba, ne olur, yukarıya çık. Yoksa—

HORACE — Demek sana ihtiyaçları kalmadı. Demek senin milyonlar suya düştü.

REGINA — Artık başkalarının yaşadığını çekemiyorsun değil mi? Benim yaşayacağımı,

bütün isteklerime kavuşacağımı düşündükçe kahroluyorsun.

HORACE — Öyle mi sanıyorsun? Senin böyle düşüneceğini bilmeliydim.

REGINA — Öleceksin— öleceğini biliyorsun da ondan—

ALEXANDRA (Tiz sesle) — Anne yapma. Dinleme baba. Yalvarırım uzaklaş buradan.

HORACE — İsteklerine kavuşmana engel olmak için değil. Bu aklımdan bile geçmedi. *(Parmaklıklara tutunur)* Yalnız senden de bezdim, bu evden de, bu evdeki hayatımdan da. Hele ağabeylerine hiç tahammülüm kalmadı. Birkaç kuruş uğruna ne pis hilelere başvurduklarını gördükçe iğreniyorum. Zengin olmak için, zencilere bir kilo pastırmada yüz tane kazık otmaktan daha iyi yollar vardır her halde. Size niçin para vereyim? *(Çok kızgın)* Bu şehrin iliklerini sömürmeniz için mi? Siz bu şehri mahvediyorsunuz, senle kardeşlerin bu şehri mahvedip sırtından geçiniyorsunuz. Beni karıştırmayın bu işe. Belki yakında can verecek bir adamın namuslu olması daha kolaydır. Ama öleceksem kabahat benim değil. *(Addie içeriye girer sessizce kapıda durur)* Artık kimseye zararım dokunsun istemiyorum. Şimdiye kadar yaptıklarım yetişir. Bırakın beni kendi halimde öleyim. Dünyayı daha berbat bir hale getirmek niyetinde değilim. Bunu size bırakıyorum.

REGINA (Ona bakar, ağır, sâkin) — İn-

şallah ölürsün, inşallah tez günde ölürsün Gebereceğin günü dört gözle bekliyorum.

ALEXANDRA (Haykırarak) — Baba! Babacığım! Dinleme. Allah aşkına dinleme——

ADDIE — Buraya gel Alexandra. Durma burada—

(Alexandra Addie'nin kollarına atılır. Horace ağır ağır dönüp merdivenlerden çıkmıya başlar.)

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

Sahne: Birinci perdede olduğu gibi. İki hafta sonra yağmurlu bir akşam üstü.

Perde açıldığında: HORACE tekerlekli bir sandalyede pencere kenarında oturmaktadır. Yanındaki masada küçük bir kasa ve bir ilâç şişesi vardır. Birdie ile Alexandra piyano çalarlar. Bir sandalyenin üstünde büyük bir dikiş sepeti durur.

BIRDIE (Alexandra için sayarak) — Bir iki üç dört — bir iki üç dört. *(Başını eğer ve Horace'a döner)* Bir zamanlar seninle beraber çalardık, hatırlıyor musun Horace?

HORACE (Pencereden dışarıya bakmaktadır) Ne dedin Birdie?

BIRDIE — Senin beraber çalardık. Sen keman, ben piyano.

ALEXANDRA — Babam keman mı çalardı?

BIRDIE — Ne zannettin? *(Addie kapıda görünür. Önünde kocaman bir mutfak önlüğü vardır. Ellerini bir havluya siler)* Hem de çok iyi çalardı.

ALEXANDRA (Gülümsiyerek babasına döner) — Hiç bilmiyordum...

ADDIE — Annen nerede?

ALEXANDRA — Miss Safronias'a elbiselerini düzelttirmeğe gitti. *(Addie dışarı çıkmağa hazırlanır).*

HORACE — Addie.

ADDIE — Buyurun Mr. Horace.

HORACE (Ani bir karar vermiş gibi konuşur) — Cal'ı çağır. Onu bir yere gönderecegim.

(Addie başını eğer. Dışarıya çıkar. Horaca sinirli sinirli sandalyesinde kımıldar, pencereden dışarıya bakar.)

ALEXANDRA (Babasına bakmaktadır) — Bütün gün yağmur dinmek bilmedi. Ama sıkılma baba. Yarın bahçeye çıkabilirsin.

HORACE — Sıkılmıyorum canım.

BIRDIE — Babanla beraber çaldığımız zamanı o kadar iyi hatırlıyorum ki. Oscar beni ilk defa buraya yemeğe getirmişti. İlk defa bütün Hubbardları bir arada görüyordum. Bilirsin nasıl pısırığın biriyim, ne kadar utangaçım. *(Dönüp Horace'a bakar)* Bana keman çaldığını, seninle birlikte piyano çalarsam çok müteşekkir kalacağını söylemiştin. Halbuki teşekkür etmek asıl benim borcumdu. *(Horace'ın cevap vermediğini görünce güler)* Horace, söylediklerimin bir kelimesini bile işitmedin.

HORACE — Birdie, Oscar Chicago'dan ne zaman döndü?

BIRDIE — Dün. Daha buraya uğramadı mı?

ALEXANDRA (Piyanoyu bırakır) — Hayır. Ben dayı da o günden beri ayak basmadı buraya.

BIRDIE — Öyle mi? Aralarının bu kadar açıldığını bilmiyordum. Oscar bana hiçbir şey anlatmaz, ki.

HORACE (Gülümser, başıyla tasdik eder) — Hubbardlar sonunda birbirlerine girdiler. Günün birinde fena çatışacaklarını biliyordum. *(Güler)* Beklediğim oldu.

ALEXANDRA — Gerçekten oldu.

BIRDIE (Şaşmış) — Fakat Oscar eve geldiğinde o kadar neş'eliydi ki, anlıyamadım—

HORACE — Ben gayet iyi anlıyorum.

Addie, üzerinde kadehler, bir sürahi mürver şarabı, kurabiye ve pasta bulunan büyük bir tepsiyle içeriye girer.)

ALEXANDRA — Addie, desene bize ziyafet var. Nereden aklına esti?

ADDIE — Nereden aklıma esecek? Taze tereyağı vardı kurabiye yaptım. Bu havada biraz mürver şarabı da mideye iyi gelir.

BIRDIE — Oh, ne iyi. Burada biz bize bir ziyafet. Neş'eli bir parça çalalım Alexandra. *(Alexandra neş'eli bir parça çalmıya başlar.)*

ADDIE (Horace'ın sandalyesini ortaya sürerek) — Gelin Mr. Horace, böyle kara kara düşünmeyin. Bir bardak şarap kasavet dağıtır.

(Alexandra bir pasta alır. Birdie kadehine şarap doldurur.)

ALEXANDRA — Pasta çok güzel olmuş Addie. ne hoş. Biz bizeyiz. Keşke her zaman böyle olabilseydik.

BIRDIE (Memnun başını sallar) — Ne kadar sâkin. İnsan dinlendiğini hissediyor.

ADDIE — Ne yazık uzun sürmiyecek. Az sonra, burada otururken bile kırmızı tuğlaların oraya taşındığını işiteceksiniz. Ertesi gün kocaman bir bacadan duman tütecek. Ondan sonra bütün kullar her Allahın günü tavuk etiyle beslenecek. İşte Mr. Ben'in anlattığı masal bu.

HORACE — Ona inanıyorlar mı?

ADDIE — İnanmayıp da ne yapacaklar? Kör değneğini beller gibi Mr. Ben'in her dediğini yapmağa alışmışlar. Sherman'ın orduları uzaklaştığından beri burada bu kadar çok lâkırdı edilmemiştir.

HORACE (Yumuşak) — Budalalar.

ADDIE (Dikiş sepetini alarak oturur) — Zaten Güneyli demek, budala demek.

BIRDIE (Bir bardak şarap daha içmiştir) —Fakat o geceden sonra bir daha beraber çalmadık. Oscar piyano çalmamdan hoşlanmadığını söyledi. *(Alexandra'ya döner)* O gece ne dedi biliyor musun?

ALEXANDRA — Kim?

BIRDIE — Oscar. Müzik sinirine dokunuyormuş. Oturup müzik dinlerken bir sonraki

notayı beklermiş. *(Alexandra güler)* Şaka filân ettiği yoktu. Ciddi söylüyordu. Ah, elden ne gelir— *(Kadehini bitirerek başını sallar. Horace ona bakar, gülümser)* Baban bunu kabul etmek istemez ama bütün bu yıllar boyunca bana karşı çok müşfik davrandı. *(Horace'ın kolunu okşar)* Çok kere birisi bir şey söyledi mi araya girerdi. Bir defa, *(Başının çevirir)* Oscar'ın bana el kaldırmasını önlemişti. *(Durur, döner, çabuk çabuk)* Keşke bunu hiç söylemeseydim. Şimdi sırası mı? Şu anda ne kadar mesudum yine kötü şeyler düşünüyorum. *(Sinirli sinirli güler)* Ne kadar yanlış değil mi? *(Kadehini tekrar doldurur. Cal kapıda görünür, sırtında eski bir palto, elinde yırtık bir şemsiye vardır.)*

ALEXANDRA — Bir pasta al, Cal.

CAL (İçeriye girip bir pasta alır) — Peki efendim. Beni mi istediniz Mr. Horace?

HORACE — Saat kaç Cal?

CAL — Beşe geliyor.

HORACE — Pekâlâ. Şimdi doğru bankaya gidersin.

CAL — Ben gidinceye kadar kapanır. Mr. Manders, Mr. Joe Horns ile Mr. Leo'dan başka kimse kalmaz.

HORACE — Arka kapıdan gir. Onlar masa başında günlük hesapların üstünden geçiyorlardır. *(Küçük kasayı gösterir)* Şu kasayı görüyor musun?

CAL — Evet efendim.

HORACE — Gidip Mr. Manders'a dersin ki, Mr. Horace kasayı gönderdiğiniz için size çok teşekkür ediyor, selâmetle eline varmış.

CAL (Şaşkın) — Kasanın size geldiğini biliyor zaten. Çarşamba günü kendisi getirdi. Ona kapıyı ben açtım. Merhaba Cal, havalar ısınmağa başladı, yaz geliyor, dedi.

HORACE — Ben sana ne diyorsam onu yap, anladın mı?

(Birdie kadehini tekrar doldurur. Masa başında durur).

CAL — Hayır efendim. Anladım diyemiyeceğim. Kasanın sizde olduğunu bilen adama kasayı aldığınızı söylememi istiyorsunuz. Sonra da anladın mı diye soruyorsunuz.

HORACE — Şimdi, Cal—

CAL — Peki efendim. Mr. Horace kasayı gönderdiğiniz için teşekkür ediyor. Selâmetle eline varmış, diyeceğim. Anlamam şart değil ya, söyleyiveririm.

HORACE — Akşam yemekten sonra buraya gelmesini ve birlikte Mr. Sol Fowler'i de getirmesini söyle.

CAL — Peki. Yemekten sonra avukatınız Mr. Sol Fowler'le birlikte buraya gelecek.

HORACE — Tamam. Arka taraftaki odaya gidip bellediklerini söyle. *(Ağır ağır)* Herkesin önünde.

CAL — Baş üstüne efendim. *(Çıkarken kendi kendine mırıldanır).*

ALEXANDRA (O ana kadar Horace'ı dinlemiştir) — Bir şey mi var baba?

HORACE — Yoo, bir şey yok kızım.

ADDIE — Miss Birdie. Bu şarap size baş ağrısı verecek.

BIRDIE (Sarhoş olmıya başlamıştır. Neş'eli) — Yok canım, hiç zannetmem. Ne diye baş ağrısı versin?

ALEXANDRA (Horace elini boynuna götürürken) — İlâcını ister misin baba?

HORACE — Hayır, hayır. Şimdi iyiyim, yavrucuğum.

BIRDIE — Ben küçükken hıçkırığım geçsin diye annem bana mürver şarabı verirdi. *(Güler)* Galiba artık insanları hıçkırık tutmuyor. Tuhaf değil mi? *(Birdie güler. Alexandra ile Horace da gülerler)* En olmadık zamanlarda beni hıçkırık tutardı.

ADDIE (Başını sallar) — Doğru. Artık kimse büyüme sancıları da çekmiyor. Çok tuhaf, sanki hastalıkların da modası var. Bu yıl filân hastalık sürülüyor, ertesi yıl bakıyorsun modası geçmiş.

BIRDIE (Döner) — Çok iyi hatırlıyorum. Benim için yapılan ilk büyük toplantıydı, yani Lionnet'e, müthiş heyecanlıydım. Birdenbire hıçkırmağa başlamayayım mı, annem gülmekten katılıyordu. *(Sürahiye bakarak, yumuşak)* Annem hep gülerdi. *(Sürahiyi eline alır)* Büyük bir toplantı için hazırlanılıyor, sırtımda Paris'te

Mr. Worth'a diktirilmiş güzel bir elbise var, hıçkırık tutmasının sırası mı? Bir taraftan ağabeyim sırtımı yumruklar, bir taraftan annem elinde şarap şişesi halime güler. Misafirler birer ikişer gelmiye başlar. Ben koca budala hıçkırır dururum. *(İçer)* İlk defa o gün Oscar Hubbard'ı gördüm. Ballong'lar atlarını satıyorlardı. Oraya gidiyordu. Geçerken şapkasını çıkardı— onu pencereden gördük — ağabeyim anneme takılmak için keşke Hubbardları da toplantıya çağırsaydık, dedi. Dükkân işlettikleri için annemin onlardan hoşlanmadığını, bunun geri kafalılık olduğunu söyledi. *(Yüzü aydınlanır)* O zaman— o zaman hayatımda ilk defa olarak annemin kızdığını gördüm. Ağabeyime yanıldığını, kendisinin geri kafalı da olsa zannettiği gibi düşünmediğini söyledi. Ben, dedi, hayvanları boşu boşuna öldüren fakir, cahil zencilere fahiş kârla mal satan, sattığı her mala hile karıştırarak para kazanan adamlardan hoşlanmıyacak kadar geri kafalıyım. Annem çok sinirlenmişti. Yüzünü hiç öyle gördüğümü hatırlamıyorum. Sonra birdenbire gülüverdi. Birdie'yi iyice korkuttum galiba, dedi, bakın, hıçkırığı kesildi. *(Başı düşer)* Gerçekten de öyle olmuştu. Hıçkırmıyordum, artık.

ADDIE — Ya, zencilere kazık ata ata dünyalığı doğrulttular. İncilde denildiği gibi, çekirgelerle birlikte toprağı ve toprağın üstündeki bütün insanları yiyen kişiler var. Bir de onların

yaptıklarını karşıdan seyredenler. *(Hafifçe)* Bazen kolları kavuşturup onların ettiklerine karşıdan seyirci olmak doğru değil gibi geliyor bana.

BIRDIE (Düşünceli) — Dediğim gibi, Lionnet'e bir dönebilsek. Herkes orada daha mes'ut olurdu. Herkes iyi huylu, yumuşak başlı olurdu. Ben müşfik insanları severim. *(Kadehine içki doldurur)* Sen de öyle değil mi, Horace, müşfik insanları sevmez misin?

HORACE — Evet, Birdie.

BIRDIE (İiyice sarhoş olmuştur) — Evet, Oscar'ı ilk defa o gün gördüm. Kimin aklına gelirdi— *(Çabuk)* Size bir şey söyliyeyim mi? Ben Leo'yu hazzetmiyorum. Kendi evlâdım, öz oğlum ama yine de sevemiyorum. *(Güler)* Belki Oscar'ı bile daha fazla seviyorumdur.

ALEXANDRA — Oscar dayı ile niçin evlendin?

ADDIE (Sert) — Senin böyle şeyler sorman yakışık almaz.

HORACE (Sert) — Niçin sormasın? Burada o kadar çok şeyler işitti ki, ne sorsa hakkıdır.

ALEXANDRA — Birdie yenge, Oscar yayımla neden evlendin?

BIRDIE — Bilmiyorum. Kendisinden hoşlandığımı sanıyordum. Bana karşı çok iyi davranıyordu. O da benden hoşlandığı için yakınlık gösteriyor sandım. Ama sebep başkaydı. *(Alex-*

andra'ya yaklaşır) Asıl o benimle niçin evlendi diye sor. İşte bunu sana söyliyebilirim. Oscar'dan o kadar çok dinledim ki.

(ADDIE (Öne doğru eğilerek) — Miss Birdie yapmayın Allahaşkına—

BIRDIE (Sinirli, hızlı hızlı konuşur) — Ailem iyiydi, Lionnet çiftliğinin pamuğu daha da iyiydi. Ben Hubbard o pamuğa göz koymuştu. *(Ayağa kalkar)* Oscar Hubbard ağabeyisinin gönlünü yapmak için evlendi. Benimle değil, tarlalarımızla. O zamanlar beni tatlı tutar, yüzüme gülerdi ama bir daha yüzünün güldüğünü görmek nasip olmadı. Herkes benimle niçin evlendiğini biliyordu. *(Addie ayağa kalkar)* Bir ben bilmiyordum. Bir ben, koca sersem, koca budala.

ALEXANDRA (Horace'a elini tutarak usulca) — *Şimdi anlıyorum. (Tereddüt eder)* Baba-babacığım. Sen iyileştiğin zaman buradan gidemez miyiz? Yani, şey— kendi kendimize? Buradan uzaklaşmanın bir yolunu bulamaz mıyız?

HORACE — Evet. Ne demek istediğini anlıyorum. Bir yolunu bulmıya çalışırız. Sana söz veriyorum, yavrucuğum.

ADDIE (Birdie'ye yaklaşır) — Biraz dinlenin Miss Birdie. Böyle heyecanlanırsanız yine baş ağrınız tutacak—

BIRDIE (Ona dönerek sert) — Ömrümde baş ağrısı nedir bilmem. *(İsterik bir şekilde*

ağlamıya başlar) Bunu sen de benim kadar bilirsin. *(Alexandra'ya döner)* Baş ağrısının filân aslı yok. İçtiğimi gizlemek için uydurdukları bir yalan bu. Ben içerim Alexandra, odama kapanıp tek başıma içerim. Bunu örtmek için Birdie'nin yine başı ağrıyor derler.

ALEXANDRA (Hızla ona yaklaşır) — Birdie yenge!

BIRDIE (Başını çevirerek) — Artık sen bile benden hoşlanmıyacaksın. Sen bile benden yüz çevireceksin.

ALEXANDRA — Seni seviyorum yengeciğim, seni her zaman seveceğim.

BIRDIE (Son derece hiddetli) — İstemez. Sevme beni. Çünkü yirmi yıl sonra tıpkı bana benziyeceksin. Bana bütün yaptıklarını sana da yapacaklar. *(İsterik bir şekilde gülmiyə başlar)* Biliyor musun? Yirmi iki yılda bir tek gün tam mânasiyle mes'ut olmadım. Ara sıra azıcık, bugün sizinle olduğum gibi. Fakat bir tek gün bile sevincim katıksız olmadı. Bir tek günceğiz, bütün bir gün mes'ut olabilseydim diye sayıklıya sayıklıya ömrüm geçti. *(Gülmesi durur)* Sen de zamanla bana döneceksin. Sen de benim gibi o gün fazla adilik etmemeleri veya kalbini fazla kıracak bir şey söylememeleri için dua ederek peşlerinden sürükleneceksin. Senin halin benimkinden de acıklı olacak. Çünkü hatırladıkça teselli bulacağın benimki gibi bir annen yok. *(Döner, başı düşer, hafifçe sallanarak ayakta*

durur. Kanapeye tutunur. Alexandra eğilerek başını Birdie'nin koluna dayar.)

ALEXANDRA — Galiba hepimiz mes'ut bir gün geçirmeğe gayret ediyorduk. Sanki hiçbir şey olmamış gibi oturmuşuz, kendimizi burada olmadığımıza inandırmağa çalışıyoruz. Gûya başka bir yerdeyiz, gûya biz bizeyiz. Ama görüyorsunuz işte sökmüyor. *(Birdie'nin elini öper.)* Gel Birdie yenge seni evine kadar geçireyim. Sadece ikimiz senle ben— *(Birdie'nin koluna girer, yavaş yavaş uzaklaşırlar.)*

BIRDIE (Çıkarlarken yavaşça) — Senle ben—

ADDIE (Bir dakika sonra) — İlk defa Miss Birdie'nin ağzını açıp bir şey söylediğini işitiyorum. *(Horace ona bakar)* Belki de içini dökmesi iyidir. Yalnız keşke Alexandra bunları işitmeseydi. *(Horece rahatsızmış gibi başını oynatır)* Kendinizi iyi hissetmiyorsunuz değil mi? *(Horace omuz silker.)*

HORACE — Demek Alexandra'nın bunları işitmesini istemiyordun? Demek bırakalım Birdie gibi onun da bu yaşta gözü açılmasın. Sen ne diyorsun? Şimdiden her şeyi işitsin. Her şeyi görsün. Başka türlü buradan uzaklaşması gerektiğini nasıl anlar? Ona, bunu anlatmıya çalışıyorum. Fakat önümde pek az zamanın kaldı. Bunlardan korkmayı, nefret etmeyi öğrensin de isterse öldükten sonra beni lânetle ansın.

ADDIE — Mr. Horace—

HORACE — Kısa bir zaman sonra senden başka elinden tutacak kimsesi kalmıyacak.

ADDIE (Ona doğru ilerliyerek) — Ben ne yapabilirim?

HORACE — Onu buradan uzaklaştır.

ADDIE — Nasıl olur? Hiç bırakırlar mı onu alıp götüreyim?

HORACE — Öyle bir durum hazırlıyacağım ki, gitmek istediğiniz zaman hiç kimse sizi durduramıyacak. Gideceksiniz değil mi Addie?

ADDIE (Bir saniye sonra) — Evet efendim. Söz veriyorum. *(Horace Addie'nin kolunu okşar.)*

HORACE — Sol Fowler'e yeni bir vasiyetname yazdıracağım. Biliyorum kıyametleri koparacaklar fakat sen Alexandra'yı destekle, kuru gürültüye pabuç bırakmasın. Sol Fowler gerisini halleder. Addie sana kendin için de bir şey bırakmak istiyorum. Her zaman aklımdadır.

ADDIE (Güler) — Sakın ha Mr. Horace, beyaz bir adamdan zenci bir kadına miras kalsın işitilmiş mi? Nasıl olsa bana bir şey düşmez.

HORACE — Biliyorum. Fakat yukarıda yazıhanemin çekmecesinde bin yedi yüz dolar var. Yolculuğumdan artmıştı. Üstü sana yazılı bir zarfın içinde. Bu para senin Addie.

ADDIE — Bin yedi yüz dolar mı? Aman Yarabbim. Bu kadar parayı saymasını bile bilmem. *(Utangaç)* Çok iyisiniz Mr. Horace Allah

sizden razı olsun. Doğrusu nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

CAL (Kapıda) — Ben geldim. *(Karşılık almaz)* Ben geldim.

ADDIE — Görüyoruz.

HORACE — Peki, ne oldu?

CAL — Hiç. Oraya gidip bellettiklerinizi söyledim. Tam sizin dediğiniz gibi. "Mr. Horace kasa selâmetle eline vardığı için size teşekkür ediyor, dedim. Akşam yemeğinden sonra sizi evinde bekliyor. Avukat Mr. Sol Fowler'i de birlikte getirecekmişsiniz". Sonra ellerimi paltoma sildim. Ne zaman yalan söylesem ellerimi üstüme silmeden duramam. Ben ellerimi silerken Mr. Leo üstüme atıldı. Ne kasası, kuzum sen ne söylüyorsun? diye sordu.

HORACE (Gülümser) — Öyle mi?

CAL — Mr. Leo yapılacak bir işi olduğu için erken çıkmak istedi. Mr. Manders de oturup işini bitirmesini, sanki kendisini bankaya müdür yapmışlar gibi hareket etmekten vazgeçmesini söyledi. Mr. Leo süklüm püklüm yerine oturdu. Şimdi size söylediğim gibi Mr. Manders dediklerimi işitince şaştı. Nasıl şaşmasın kasayı size kendi teslim etmişti. Ama yine de hiç renk vermedi.

HORACE (Başını arkaya atarak güler) — Mr. Leo doğru söylüyordu. Yapılacak bir işi var. İnşallah Mr. Manders onu fazla alıkoymaz. *(Dışarıdan sesler gelir. Cal çıkar. Addie sepeti*

masaya bırakır. Hızlı hızlı Horace'ın sandalyesini merdivenlere doğru sürmiye başlar. Horace sert) Hayır. Beni olduğum yerde bırak.

ADDI E — Fakat Miss Regina geldi.

HORACE (Başını sallar, kapıya bakarak) — Sen şimdi git, Addie.

ADDIE (Tereddüt eder) — Mr. Horace. Ne olur bugün daha fazla konuşmayın. Zaten rahatsızsınız. Sizin için iyi olmaz.

HORACE (Holde ayak sesleri işitir) — Haydi git. *(Addie bir saniye ona bakar sonra masanın üstünden dikişini alır. Regina holden girerken dışarıya çıkar. Horace'ın sandalyesi üzerine ilâç bulunan masanın önüne gelmiştir. Regina holde şemsiyesini silkip bir köşeye koyar, pelerinini bastonluğun üstüne atar. Horace'a dik dik bakar.)*

REGINA (Eldivenlerini çıkarırken) — Zannederim seninle anlaşmıştık. Herkes evin kendisine ait olan bölümünde oturacaktı. Burası benim. Lûtfen bir daha aşağıya inme.

HORACE — İnmem.

REGINA (Zil kordonuna doğru yürü) — Cal'ı çağıracağım seni yukarıya çıkarsın.

HORACE (Gülümser) — Çıkarmadan önce sana şunu söylemek istiyordum: Biz sonunda yine Hubbard Oğulları ve Marshall Pamuklu Fabrikasına para yatırdık.

REGINA (Durur; dönüp gözlerini ona di-

ker) — Sen neler söylüyorsun? Benle görüşmedin. Ne zaman fikrini değiştirdin?

HORACE — Fikrimi değiştirmedim. Ben para yatırmış değilim. Paramı başkaları yatırdı.

REGINA (Kızgın) — Ne dedin?

HORACE — Şu kasayı görüyorsun ya. Orada seksen sekiz bin dolar değerinde Pasifik Birliği bonosu duruyordu. Geç te bak. Yerinde yeller esiyor. *(Regina çabukça gidip kasayı açar)* O bonolar para yerine geçer.

REGINA — Sen benimle alay mı ediyorsun kuzum? Bu nasıl iş? Benim yararıma mı?

HORACE — Bu kasayı pek seyrek açarım. Fakat üç gün önce, çarşamba günüydü, bir karara vardığım için—

REGINA — Neden bahsettiğini anlamak istiyorum.

HORACE (Sert) — Sözümü kesme. Bir karara vardığım için kasayı istettim. Bonolar yerinden uçmuştu. Seksen sekiz bin dolar kayıplara karışmıştı. *(Gülümser.)*

REGINA (Bir saniyelik duraklamadan sonra sessizce) — Beni bu dediklerine inanacak kadar kaçık mı sanıyorsun?

HORACE (Omuzlarını silker) — Canın isterse inan.

REGINA (Gözleri Horace'ta ağır, ağır) — Peki bu bonolar nereye gitti?

HORACE — Chicago'ya Mr. Marshall'ın kasasına.

REGINA — Sen ne diyorsun kuzum? Bonolar ayaklandı da Chicago'ya mı yürüdü? Aklını kaçırmışsın galiba.

HORACE — Bonoları Leo aldı.

REGINA (Hızla döner fakat yumuşak konuşur, inançsız) — Buna inanmam.

HORACE (Öne doğru eğilir) — Gözümle görmedim fakat olanları kestirmek güç değil. Kendisine kızını vermeyi istediğin bu dürüst delikanlı anahtarları alıp kasayı açmış. Hatırlarsın, kavga ettiğiniz akşam Oscar Chicago'ya gitmişti. Oğlu Leo'nun benden çaldığı bonolarla gitti. *(Gülümsiyerek)* Kendisi ve tabiî ağabeysi Ben için çaldığı bonolarla.

REGINA (Ağır ağır başıyla tasdik eder) — Peki, bonoların yerinde olmadığını ne zaman farkettin?

HORACE — Çarşamba akşamı.

REGINA — Evet, bana da öyle dedin gibi geldi. Fakat üç günden beri neden sesini çıkarmadın? *(Birdenbire güler)* Amma güzel bir hikâye olur bu.

HORACE — Değil mi?

REGINA (Hâlâ gülerek) — Yüzlerine vurulacak güzel bir hikâye. Nasıl bu derece budalalık ettiler? *(Ona döner.)*

HORACE — Fakat yüzlerine vurmak niyetinde değilim.

REGINA (Gülmesi durur) — Ne dedin?

HORACE (Onunla yüzyüze gelmek için

sandalyesini çevirir) — Bırakacağım bonolar onlarda kalsın— senin tarafından ödünç olarak. Kızkardeşlerinin küçük bir yardımı. Seksen sekiz bin dolarlık bir ödünç. Sana minnettar kalacaklar. Buna hiç şüphem yok.

REGINA (Gülümsiyerek) — Görüyorum. Beni cezalandırmak istiyorsun. Fakat beni cecezalandıramıyacaksın. Sen bir şey yapmasan bile ben yapacağımı bilirim. Hem de şimdi. *(Kapıya doğru yollanır.)*

HORACE — Hiçbir şey yapamazsın. Boşuna zahmet etme. *(Regina durur)* Mesele çıkarman hiçbir işe yaramaz. Onlara bonoları ödünç verdim derim olur biter.

REGINA (Ağır) — Bunu yapar mısın?

HORACE — Evet. Hayatında ilk defa olarak ellerini bağlıyorum. Yapabileceğin hiçbir şey yok. *(Bir sessizlik olur. Sonra Regina oturur.)*

REGINA — Anlıyorum. Bonoları ödünç vereceksin. Bu yüzden elde ettikleri bütün kazancı ceplerine indirecekler. Ben de karşıdan bakacağım, öyle değil mi?

HORACE — Evet.

REGINA (Sâkin) — Niçin bu hediye benim tarafımdan oluyormuş dedin?

HORACE — Şimdi onu açıklıyacaktım. Yeni bir vasiyetname yazıyorum Regina. Sana seksen sekiz bin dolarlık Pasifik Birliği bonosu bırakacağım. Gerisi Alexandra'ya kalacak. Ağa-

beylerin senin hisseni kısa bir zaman için ödünç almış olacaklar. Ben öldükten sonra Ben ve Oscar ile konuşmanı tavsiye ederim. Tabiî onlar hiçbir şey itiraf etmiyecekler. Ben vartayı atlatmış olduğunu anlıyacak kadar kurnazdır sanırım. Öyle ya hırsızlıktan haberim vardı, yine de sesimi çıkartmadım. Ben sağ kaldıkça da ağzımı açıp bir şey söyliyecek değilim. Anlaşıldı mı?

REGINA (Hafifçe ona bakmadan) — Sen sağ kaldıkça bir şey söylemiyeceksin.

HORACE — Öyle. O zamana kadar da bonoları yerine koymuş olurlar her halde. Onlar senindir. İkimizden başka kimse de olup bitenleri bilmez. *(Durur, gülümser)* Ne yapacağımı görmek için nerdeyse buraya damlarlar. Haberin Leo'nun kulağına erişmesi için ne gerekiyorsa yaptım. Hiçbir şey yapmak niyetinde olmadığımı öğrenince rahat bir soluk alacaklar. Ben, sana oynadığım oyuna bayılacak. Bu iş te burada bitecek. Ne onlara, ne de bana yapabileceğin hiçbir şey yok.

REGINA — Benden çok nefret ediyorsun.

HORACE — Hayır.

REGINA — Ediyorsun, ediyorsun. *(Başını arkaya atarak içini çeker)* — Ne yapalım, seninle bir türlü bağdaşamadık. Mamafih ben de senden nefret etmiyorum. Yalnız adam yerine koymuyorum seni. Zaten hiçbir zaman koymadım.

HORACE — Tâ başlangıçtan beri mi?

REGINA — Zannederim.

HORACE — Halbuki ben sana âşıktım. Öyleyse neden evlendin benimle?

REGINA — Gençliğimde yalnızdım.

HORACE — Sen mi yalnızdın?

REGINA — Başka türlü bir yalnızlıktı benimkisi. Elde edemiyeceğim şeylerin hasreti ile boynum büküktü. Evde herkesin işi başından aşkındı, bana aldıran, ne istediğimi soran yoktu. Halbuki ben dünyayı istiyordum, dünyayı. O zaman, işte o zaman babam öldü. Ve bütün parasını Oscar ile Ben'e bıraktı.

HORACE — Sen de benimle evlendin.

REGINA — Evet, sanmıştım ki— ama aldanmışım. O zaman taşralı küçük bir kâtiptin. O zaman neysen, şimdi yine osun.

HORACE (Gülümser, başıyla tasdik eder) — Halbuki senin beklediğin bu değildi.

REGINA — Hayır; hayır. Beklediğim bu değildi; kısa zamanda aldandığımı anladım. Sana gelince— bilmiyorum— senin gibi bir erkeğe tahammülüm yoktu sanki. *(Gülümser, hafifçe)* Geceleri yatakta yatarken yanıma gelmiyesin diye dua ederdim.

HORACE — Sahi mi? Demek durum bu kadar kötüydü.

REGINA (Başını sallar) — Hatırlar mısın hani Dr. Sloan'a gitmiştim de ben de bir rahat -

sızlık varmış, doktor artık bana dokunmaman gerektiğini söyledi, demiştim.

HORACE — Hatırlıyorum.

REGINA — Sen de buna inandındı. Bunu anlıyamıyordum. Bir adamın bu derece budala olabileceğini aklım almıyordu. İşte asıl o zaman seni küçük görmeğe başladım.

HORACE (Elini boğazına götürür, masanın üstündeki ilâç şişesine bakar) — Niçin beni bırakmadın?

REGINA — Dediğim gibi, seninle bir maksatla evlenmiştim. Meğer nasibim buymuş. *(Dikkatli)* Umduğum bu değildi ama hiç yoktan iyidir. Bu konuda fazla kafa yormadım yorsaydım *(Horace elini boğazına götürür)* senin benden önce öleceğini kestirebilirdim. Fakat bu kadar erken, bu kadar ağır bir kalb hastalığına tutulacağını bilemezdim. Yine talihliymişim Horace. Zaten talihim her zaman *(Horace ilâca doğru döner)* yaver olmuştur. Merak etme talihim yine imdadıma yetişecek. *(Horace ona bakar. Sonra elini boğazına götürür. İlâca yetişemediği için sandalyesini yaklaştırır. Elini şişeye uzatır. Mantarı çıkarıp kaşığı eline alır. Şişe kayıp masanın üstünde kırılır. Horace derin bir nefes alır. Ağzı açık kalır.)*

HORACE — Lûtfen, Addie'ye söyle, öbür şişe yukarıda. *(Regina yerinden hiç kımıldamamıştır. Yine de kımıldamaz. Horace ona bakar. Sonra birdenbire anlamış gibi sesini yükseltir.*

Bu cılız, dehşet dolu bir sestir. Dışardan işitilmesi imkânsızdır.) Addie, Addie, gel, *(Sesinin âdeta bir fısıltı gibi çıktığını duyunca susar. Birdenbire sandalyeden kalkıp kendini merdivenlere fırlatır. Birkaç basamağı can havliyle kaçan bir koşucu gibi çıkar. Dördüncü basamakta kayar, nefessiz kalır, parmalığa tutunur. Büyük bir gayretle sahanlığa kadar çıkar. Sahanlığa çıktığı zaman artık dizleri üzerinde sürünmektedir. Dizlerinin bağı çözülür. Sahanlıkta düşer, gözden kaybolur. Merdivenlere tırmandığı sırada Regina dönmemiştir. Şimdi bir saniye bekledikten sonra merdivenlerin başına gider, bağırır.)*

REGINA — Horace! Horace! *(Cevap alamayınca dönüp bağırır)* Addie, Cal, gelin buraya. *(Merdivenlerden çıkmıya başlar. Addie ile Cal görünürler. İkisi de merdivenlere doğru koşar.)* Mr. Horece'a kriz geldi, çabuk gelin buraya. *(Çabuk çabuk merdivenlerden çıkarlar.)*

CAL — Allahım— Mr. Horace— *(Gözden kaybolur.)*

REGINA (Sesi merdiven başından işitilir) — Telâşlanma Cal, onu buraya getir. *(Yukarıdaki gürültüler, ayak sesleri tamamiyle kesilmeden Alexandra hol kapısında görünür. Sırtında yağmurluğu, başında kukuletası vardır. Odaya girer, yağmurluğun düğmelerini çözmiye başlar. Birden etrafına bakınır. Boş tekerlekli san-*

danlyeyi görür. Yemek odasına bakar. O sırada Addie koşarak merdivenlerden iner.)

ALEXANDRA — Addie. Ne var?

ADDIE (Alexandra'yı omuzlarından kavrar) — Ben doktor çağırmaya gidiyorum. Yukarıya çık. *(Addie çıkar. Sahne bir dakika boş kalır. Sonra ön kapının zili çalar. Cevap verilmeyince tekrar çalar. Bir saniye sonra Leo konuşa konuşa holden girer.)*

LEO (Çok sinirli) — Merhaba. *(Canı sıkkın)* Kapı açık olunca zil çalmağa ne lüzum var? İnsan zil çalınca kapıya bir bakan bulunmalı. *(Odaya girer, şaşkın şaşkın etrafına bakınır, kulak kabartır, hiçbir ses işitemez.)* Regina hala. *(Huzursuz, etrafta dolanır)* Addie. *(Bekler)* Ne cehennemde bunlar? *(Zil kordonunu, sabırsızca birkaç defa çeker, bekler, cevap alamaz, bağırır)* Cal! Cal! *(Cal merdiven başında görünür.)*

CAL (Sesi yumuşak, sarsılmış) — Mr. Leo, Miss Regina öyle avaz avaz bağırmayın, diyor.

LEO (Kızgın) — Yahu, herkes nerede?

CAL — Mr. Horace'a kriz geldi. Kendisi çok fena. Miss Regina gürültü etmeyin, diyor.

LEO — Horace Enişteye— Ne— Ne oldu? *(Cal merdivenden aşağıya inmiye başlar, başını sallar. Sür'atle uzaklaşmak ister. Leo deli gibi etrafına bakınır.)* Fakat ne zaman— Mr. Oscar'ı yahut Mr. Ben'i gördün mü? *(Cal başını*

sallar. Yoluna devam eder. Leo onu kolundan yakalar) Bana cevap versene.

CAL — Hayır, onları görmedim. Size cevap verecek vaktim yok. Bazı şeyler getirmem lâzım. *(Cal koşarak çıkar.)*

LEO — Fakat eniştemin nesi var? Ne zaman kriz geldi? *(Cal'ın arkasından bağırarak)* Acaba babamı nerede bulabilirim? Öğleden beri onu arıyorum. *(Oscar ile Ben hızla odaya girerler.)*

LEO — Baba, neredesiniz kuzum, Ben amcamla sizi aramadığımız yer kalmadı.

BEN — Nerede kendisi?

OSCAR — Addie bize ani bir kriz geldiğini söyledi. Bizde—

BEN — Horace enişten nerede? Ne zaman kriz gelmiş?

LEO — Yukarıda. Lûtfen beni dinler misiniz? Kaç saattir sizi arıyordum.

OSCAR (Ben'e) — Acaba yukarı çıksak mı? *(Ben yukarı bakarak başını sallar)* Bilmem ki, çıkmamız doğru olur mu?

OSCAR — Fakat adamın hiçbir şeyi yoktu.

LEO (Haykırarak) — Yahu, beni dinliyecek misiniz?

OSCAR (Sert) — Sana ne oluyor?

LEO — Size anlatmıya çalışıyorum. Bir saattir sizi arıyordum.

OSCAR — Bana ne anlatacaksın?

LEO — Horace eniştenin bonolardan habe-

ri var. Biliyor. Kasa çarşambadan beri yanında.

BEN (Sert) — Bağırmasana öyle, münasebetsiz herif, neler söylüyorsun?

LEO (Kızgın) — Size bonolardan haberi var diyorum. Anlaşılmıyacak bir şey var mı bunda?

OSCAR (Leo'yu kolundan yakalar) — Koca sersem, çeneni kapat.

BEN — Şimdi yaygarayı bırak ta, usulca anlat ne olmuş?

LEO — Ne dediğimi işittiniz. Horace enişte bonoların yerinde olmadığını biliyor. Çarşambadan beri haberi var.

BEN (Bir saniye sonra) — Sen nereden biliyorsun?

LEO — Cal bankaya gelip Manders'e: kasa selâmetle eve geldi, dedi.

OSCAR (Titriyerek) — Bu hiçbir şey ifade etmiyebilir.

LEO (Hiddetli) — Yok canım, öyle mi? Sonra Manders'e bu gece buraya gelip Sol Fowler'i de beraber getirmesini söyledi. Belki sizce bu da bir şey ifade etmiyordur.

OSCAR (Ben'e) — Ben— Ne dersin acaba kasayı—

BEN (Kasayı gösterir) — İşte kasa burada; *(Oscar ile Leo hızla dönüp bakarlar, Leo kasanın ücstüne atılır)* Onu yerine koy, hayvan! Ne yapacaksın yiyecek misin?

LEO — Açıp bakacağım.

BEN (Hiddetten köpürerek) — Sana, onu yerine koy dedik. Sakın bir daha elleme. Şimdi çeneni kapat ta otur bir dakika.

OSCAR — Çarşambadan beri. *(Leo'ya)* Kasayı çarşamba günü aldırdığını söylemiştin. Neden hiçbir şey demedi. *(Ben'e)* Anlamıyorum doğrusu.

BEN (Masa başında durur) — Kasa çarşambadan beri yanındaydı fakat ağzını açıp bir kelime bile söylemedi.

OSCAR — Niçin? Niçin?

LEO — Niçin olursa olsun. Çok şeyler söylemeğe hazırlanıyordu, her halde. Bu gece Fowler'e söyliyecekti.

OSCAR (Kızgın) — Sesini kıs. *(Ben'e döner, bekler.)*

BEN (Bir dakika sonra) — Zannetmiyorum.

LEO (Çılgın gibi) — Zannetmiyorsun demek? Ne zannederseniz zannedin, umurumda mı? Kirli işleri bana gördürün sonra—

BEN (Hızla başını Leo'dan tarafa çevirir) — Bunu hatırlıyorum Leo, kat'iyen unutmuş değilim—

OSCAR — Ne demek istiyorsun?

LEO — Siz—

BEN (Oscar'a) — Bu küçük budalayı susturmazsan ne demek istediğimi görürsün. Horace durumu biliyor fakat nedense susmak daha işine geliyor.

OSCAR — Belki bizim bu işle ilgimiz olduğunu bilmiyordur.

BEN (Çabukça) — Yani Leo'nun mu? Yok canım adam budala değil. Manders bonoların yerinde olmadığını biliyor mu?

LEO — Ne bileyim ben? Haberi işitince az daha aklımı kaçıracaktım. Fakat sanmıyorum. Çünkü Manders şaşırmış görünüyordu. Hem—

OSCAR — Fakat öğrenmemiz lâzım *(Cal, sıcak su dolu bir çaydanlıkla içeriye girince susar.)*

BEN — Mr. Horace nasıl Cal?

CAL — Bilmiyorum Mr. Ben, demin çok fenaydı. *(Merdivenlere doğru yürür.)*

OSCAR — Fakat ne zaman kriz geldi?

CAL — Biraz önceye kadar iyiydi. Demin ne görelim merdiven sahanlığında boylu boyunca yatmıyor mu! Gözleri sımsıkı kapalı.

ADDIE (Cal'a) — Dr. Sloan, Balongs'lara gitmiş. Çabuk arabayı hazırla doktoru al, getir buraya *(Elinden sıcak suyla bezleri alır, onu iter, merdivenlerden hızla yukarıya çıkar.)* Haydi çabuk ol. *(Addie kaybolur. Cal dışarıya çıkar.)*

BEN — Şu doktor Sloan da ne zaman lâzım olsa ortadan kaybolur.

OSCAR (Hafifçe) — Durum kötüye benzer.

LEO — Her halde Regina halaya söylemiştir. Adam kendi karısına söylemez mi?

BEN (Leo'ya dönerek) — Evet, söylemiş olabilir. Fakat araları şeker renkti. Belki de söylemedi. *(Çabukça Leo'ya yaklaşır)* Şimdi beni iyi dinle. Halanın haberi yoksa işler yolunda girebilir. Fakat biliyorsa ona Horace enişte-nin bu bonoları sana ödünç verdiğini söylersin.

LEO — Bana ödünç verdiğini mi? Haydi canım, buna kim inanır?

BEN — Hiç kimse.

OSCAR (Leo'ya) — Anlamıyor musun? Böyle dersen ne kaybedersin?

LEO — Niye bana ödünç vermiş olsun? Niçin size, *(Dikkatli)* yahut Ben amcaya değil?

BEN — Bana ödünç vermedi de ondan. Bunu unutma.

LEO — Bana ödünç vermediğini söyledi mi tamam——

BEN (Çok kızgın) — Fakat şimdilik bilmediğimiz bir sebepten ötürü konuşmuyor, öyle değil mi?

(Yukarıdan ayak sesleri gelir. Hepsi merdivenlere bakarlar. Regina ağır ağır aşağıya iner.)

BEN — Ne oldu?

REGINA — Şiddetli bir kriz geldi.

OSCAR — Çok yazık. Tam Horace'ın bize muhtaç olduğu bir sırada burada bulunmadığımıza üzülüyorum.

BEN — Tam senin bize muhtaç olduğun bir sırada—

REGINA (Ona bakar) — Evet.

BEN — Kendisi nasıl? Yanına çıkabilir miyiz acaba?

REGINA (Başını sallar) — Kendini bilmiyor.

OSCAR (Salonda volta atarak) — Demek, demek bu kadar ağır— Vah vah. Şu doktor Sloan bir defacık olsun zamanında bulunup getirilemez mi?

REGINA — Onun yapabileceği fazla bir şey kalmadı sanırım.

BEN — Böyle konuşma Allahaşkına. Bundan önce kaç defa kriz geçirdi, bunu da atlatır. *(Regina oturur, bir saniye sonra yumuşak)*

REGINA — Kavga ettiğimiz gündenberi birbirimizi görmedik.

BEN (Müşfik) — Canım o bir şey değildi. Oscar, sen, ben çocukluğumuzda da az mı kavga ederdik?

OSCAR (Acele) — Acaba yukarıya çıksak iyi olmaz mı? Horace için yapabileceğimiz bir şey var mı?

BEN — Çok canın sıkılıyor değil mi?

REGINA — Evet. *(Onlara bakmadan konuşur. Kısa bir duraklamadan sonra)* Horace öğleden sonra bana bonolardan bahsetti. *(Suspus olurlar.)*

LEO — Bonolardan mı? Ne demek istiyorsunuz? Ne bonosu?

BEN (Ona kızgın kızgın bakar. Sonra Regina'ya) — Pasifik Birliği bonoları mı? Horace'ın Pasifik Birliği bonoları?

REGİNA — Evet.

OSCAR (Regina'ya doğru bir adım atarak, çok sinirli) — Peki ne olmuş? Ne diyebilir bonolar hakkında?

REGINA — Leo'nun bonoları çalıp size verdiğini söyledi.

OSCAR (Beti benzi kireç gibi olur, bağıırak) — Bu gülünç bir iddia Regina. Rica ederim——

LEO — Neler söylüyorsunuz anlamıyorum. Ben ne diye— nasıl—

REGINA (Bezgin) — Beni soyup sovana çevirdiği yetişmez mi? Üstelik bir de maval mı dinliyeceğim?

OSCAR — Konuşuyorsun. Ağzından çıkanı kulağın duymuyor.

LEO — Ben bir şey çalmadım. Bilmiyorum niçin——

REGINA (Ben'e) — Lûtfen söyler misin şunlara sussunlar.

(Bir dakikalık bir sükût. Ben Oscar ile Leo'ya gözlerini diker)

BEN — Galiba işi yanlış tarafından tutuyoruz Regina. Horace sana ne dedi?

REGINA (Ona gülümsiyerek) — Leo'nun bonoları çaldığını söyledi.

LEO — Ben çalmadım—

REGINA — Rica ederim. Bırak ta sözümü tamamlıyayım. Sanki size bonoları kendisi ödünç vermiş gibi davranacağını, çaldığını bilmemezlikten geleceğini söyledi. *(Leo hızla Regina'ya döner, sonra Oscar'a sonra tekrar Regina'ya bakar)* Benden kardeşlerime bir armağan olarak. Benim yapabileceğim hiçbir şey olmadığını, geri kalan parasını da Alexandra'ya bırakacağını söyledi. İşte hepsi bu kadar. *(Susarlar. Oscar öksürür. Leo sinsi sinsi güler.)*

LEO(Regina'ya doğru bir adım atarak) — Size söyledim zaten bonoları bana ödünç vermişti. Bunu söyliyebilirdim.

REGINA (Leo'nun dediklerini işitmemezlikten gelir. Ben'e mahzun mahzun gülümser) — Görüyorsunuz ya, halim duman. *(Üstüne basarak)* Fakat Horace dedi ki, kendisi sağ olup bonoları size verdiğini söyliyebildiği müddetçe benim yapabileceğim hiçbir şey yokmuş.

BEN — Canım üzülme. Her şey açıklanabilir, düzene konulabilir. Durum o kadar kötü—

REGINA — Hiç değilse bonoların çalınmış olduğunu itiraf etmeğe yanaşıyorsun.

BEN (Oscar sinirli sinirli güler) Böyle bir şeyi kat'iyen kabul etmem. Belki Horace seni üzmek için böyle bir hikâye uydurmuştur. *(Ona*

bakar) Belki de seni cezalandırmak için, cezalandırmak için.

REGINA (Mahzun) — Her halde hoş bir hikâye değil. Çok üzgünüm, Ben. Hiç aklıma gelmemişti—

BEN — Şimdi sana bonoları sağ salim teslim edeceğiz. Anlaşmamız böyleydi değil mi Oscar?

OSCAR — Evet.

REGINA — Bunu öğrendiğime sevindim. *(Gülümser)* Ah benim, daha büyük ümitlerim vardı.

BEN — Böyle konuşma, budalalık olur. *(Saatına bakar)* Gidip doktor Sloan'ı kendimiz arasak daha iyi olacak galiba. Onu bulamazsak Senateville'den Doktor Morris'i getiririz. Öbür işi baştan savıyorum sanma. Daha münasip bir zamanda konuşuruz.

REGINA (Bakar, sâkin) — Bence şimdi gitmenize hiç lüzum yok. Bence burada kalıp otursanız daha iyi edersiniz.

BEN — Doktor Sloan ile beraber geleceğiz.

REGINA — Cal onu çağırmıya gitti. Sizin gitmenizi istemiyorum.

BEN — Şimdi merak etme—

REGINA — Buraya gelip oturacaksınız. Size daha söyliyeceklerim var.

BEN (Döner ona yaklaşır) — Ne zamandan beri senin emrinle hareket ediyorum?

REGINA (Gülümser) — Henüz başlama-

dın. *(Sert)* Buraya gel, Oscar. Sen de Leo.

OSCAR (Kendinden emin güler) — Aman Reginacığım.

BEN (Yumuşak, elini okşıyarak) — Zaten Horace gayet kurnazca senin kanatlarını kırptı. Bir de ben mi kırpayım istiyorsun? *(Gülümser)* Bu işi tatlılıkla halletmiye çalışsan daha kârlı çıkarsın. Azıcık yüzün gülsün. Bir kadının yüzü güldü mü hiç dayanamam, yumuşayıveririm.

REGINA — Gülüyorum Ben, gülüyorum, çünkü Horace sağ kaldıkça sizin için korkulacak bir şey yok. Fakat Horace'ın yaşıyacağını zannetmiyorum. Yaşamazsa bonalara karşılık yüzde yetmiş beş hisse istiyeceğim.

BEN (Geriler, ıslık çalar, güler) — Vay canına amma da aç gözlüsün. Kızım senin gözünü Allah doyursun. İlle her şeyin en fazlası senin olacak.

REGINA — Evet. İstediğime kavuşamazsam üçünüzü de hapislerde süründüreceğim.

OSCAR (Son derece kızgın) — Sen aklını kaçırmışsın, şimdi itiraf ettin ki—

BEN — Hangi delillere dayanarak Oscar ile Leo'yu hapsettireceksin?

REGINA (Güler, neş'eli) — Oscar şuna bak. Şimdiden suçu Leo ile sana yüklemeğe hazır. Buna ne dersin? *(Oscar hiddetle Ben'e döner)* O, boşuna kızıyorsun. Hiç merak etme onu da sizinle beraber deliğe tıktırmak için elimden geleni ardıma koymıyacağım.

BEN — Aferin sana. Elinden geleni ardına koyma Regina. *(Sert)* Yeter artık bu kadar gevezelik. Biz şimdi gidiyoruz. *(Alexandra ağır ağır merdivenlerden iner)* Para kocanın parası, o bize ödünç vermeğe razı olduktan sonra sana haltetmek düşer. *(Biraz daha yumuşak)* Böyle kuru sıkı tehditler savurmaktan vazgeç. Sana kaç kere söyledim, bir kadın tatlı dil, güler yüzle isteklerini daha kolay elde eder. Annem de sana öğle öğüt vermez miydi? *(Saatine bakar)* Şu Sloan da hangi cehennemde kaldı? *(Oscar'a)* Hemen arabaya atlayıp— *(Ben'e Oscar'dan tarafa dönünce Alexandra'yı görür. Genç kız kaskatı yürür. Başı eğik ağır ağır pencereye gider. Hepsi dönüp ona bakarlar.)*

OSCAR (Bir saniye sonra ona yaklaşarak) — Alexandra ne var? *(Kız cevap vermez, bir saniye sonra Addie çok yorgunmuş gibi ağır ağır merdivenlerden iner. Merdiven dibinde Alexandra'ya bakar sonra döner ağır ağır kapıya doğru yürür, çıkar. Regina kalkar. Ben sinirli, endişeli Alexandra'ya, Regina'ya bakar.)*

OSCAR (Addie yanından geçerken heyecanla Alexandra'ya) — Peki ne ol— *(Odaya döner Addie'yi merdiven dibinde görür)* Ne—? *(Ben elini başına götürür. Başını sallar)* Aman Yarabbim. Bilmiyordum, kimin aklına gelirdi. Bu derece hasta olduğunu bilmiyordum. Şey— şey— ben—

BEN (Yumuşak, samimi) — Buraya ilk gelişi sanki dün gibi—

OSCAR (Sinirli, samim) — Evet, doğru. *(Ben'e döner)* Bütün şehir onu sever, sayardı.

ALEXANDRA (Döner) — Siz onu sever miydiniz Oscar dayı?

OSCAR — Elbette. Bu ne tuhaf soru. Ben—

ALEXANDRA — Siz sever miydiniz Ben dayı?

BEN — Onda—

ALEXANDRA (Birdenbire kahkahalarla gülmiye başlar) — Ya sen anne, sen babamı sever miydin?

REGINA — Ne halde olduğunu anlıyorum Alexandra fakat rica ederim kendine hâkim olmağa çalış.

ALEXANDRA (Hâlâ güler) — Çalışıyorum anne, çok çalışıyorum.

BEN — Keder kimisini güldürür, kimisini ağlatır. Ağlamak daha iyidir Alexandra.

ALEXANDRA (Gülmesi durmuştur, sinirleri gerilmiş Regina'ya doğru yürür) — Babamın merdivenlerde ne işi vardı?

(Ben dönüp Alexandra'ya bakar.)

REGINA — Odana git de biraz uzan yavrum. Hepimiz ancak zamanla böyle darbelerin tesirinden kurtulabiliriz. *(Alexandra kımıldamaz, Regina'nın sesi daha yumuşak, daha ısrarlıdır)* Lûtfen git Alexandracığım.

ALEXANDRA — Hayır anne, gitmiyeceğim. Sana söyliyeceklerim var.

REGINA — Daha sonra konuşuruz. Şimdi git te dinlen.

ALEXANDRA (Sâkin) — Bekliyeceğim, anne. Bol bol vaktim var.

REGINA (Regina duraklar, sonra şöyle bir omuz silkip Ben'e döner) — Dediğim gibi yarın doğru Yargıç Simmes'e gidip Leo'nun yaptıklarını anlatacağım.

BEN Alexandra'yı göstererek) — Rica ederim bunları çocuğun önünde konuşmıyalım.

REGINA (Ona döner sert) — Burada kalmayı kendisi istedi. Yarın Yargıç Simmes'e gidip—

OSCAR — Elinde ne delil var? Bunu nasıl ispat edersin?

REGINA (Hızla döner) — Hiç, hiçbir delile ihtiyacım yok. Buradan uçan bonolar Marshall'ın elinde. Bu kadarı yeter. Baktım ki yetmiyor, ne gerekirse eklerim.

BEN — Bundan eminim.

REGINA — Hiç şüphen olmasın.

OSCAR — İnkâr ederiz.

REGINA — İstediğiniz kadar inkâr edin. Ağabeyleri tarafından parası çalınmış bir kadın karşısında hangi jüri merhamete gelmez? Sonra şu eyalette sizden kazık yememiş ve bu yüzden size diş bilemiyen on iki kişi çıkar mı sanıyorsunuz?

OSCAR — Kuzum sene neler söylüyorsun? Bunu nasıl yaparsın? Biz senin öz kardeşleriniz. *(Yukarıyı gösterir)* Daha yukarıda kocan öleli beş dakika olmadı. Nasıl böyle konuşursun?

REGINA (Ağır ağır) — Ok yaydan çıktı bir kere. Bazı insanlar bir işe giriştiler mi artık geri dönmezler. Ben de onlardanım. Oscar. *(Kısa bir duraklamadan sonra)* Nerede kalmıştım? *(Ben'e gülümser)* Sizi hapse sokacaklar. Sokmasalar bile vız gelir bana. Zaten o zamana kadar çoktan hapı yutmuş olursunuz. Sonra durumu Mr. Marshall'a da anlatırım. Kendisi benden hoşlanıyor sanırım. Elbette adının bu rezalete karıştırılmasını istemiyecek; Marshall Kumpanyası gibi sağlam bir firma. İş o dakika bozulur. *(Hiddetle onlara döner)* Bunları pekâlâ biliyorsunuz. Artık sesinizi kesin. Bu evde daha fazla pazarlık istemiyorum. Ben yüzde yetmiş beş hissemi alırım, olanların üstünden bir sünger geçerim. Bu işi halletmenin bir yolu da bu. Doğrusu bu yolun tutulmasına gönlüm daha çok yatar. Fakat gerekirse öbür yolu tutmaktan kaçınmıyacağımı bilecek kadar beni tanırsınız zannederim.

BEN (Bir saniye sonra, agır ağır) — Hiç birimiz seni yeteri kadar tanımamışız Regina.

REGINA — Yaşlanıyorsun Ben, oyunların eskisi kadar kurnazca değil. *(Regina cevap bekler, sonra gülümser)* Pekâlâ, anladığıma göre

mesele halledildi, ben istediğim hisseyi alıyorum.

OSCAR (Hiddetten köpürerek) — Bize bunu yapmasına müsaade edecek misin?

BEN (Ona döner) — Başka çaremiz var mı? Varsa söyle de yapalım.

REGINA (Gerinerek gülümser) — Maalesef başka çareniz yok. Pek iyi— Şimdi Leo ben şu bono meselesini unuttum. *(Cilveyle, Ben ile Oscar'a)* Siz oğlanlar tek durursanız bir daha bonoların adını bile anmam. Yarın lüzumlu kâğıtları getirirsiniz. *(Ben güler, Leo ona bakar sonra kapıya doğru yürür çıkar. Oscar hiddetle kapıya yürür. Regina Ben'e bakar, gülüşürler. Bir saniye Oscar kapı eşiğinde durup onları baktıktan sonra çıkar.)*

REGINA — Sen kaybetmesini bilen bir oyuncusun Ben. Bu hoşuma gidiyor.

BEN (Paltosunu alır sonra ona döner) — Kendi kendime elden ne gelir diyorum. Seninle ben Oscar'a benzemeyiz. Huysuz insanlar değiliz. Bu yediklerimizi iyi eritmekten ileri geliyor her halde. Sonra insan bugün kaybeder, bakarsın yarın kazanır. Kendi kendime diyorum ki, yıllarca plân kurduktan sonra tam istediğime kavuşuyordum. İş bozuldu. Üstüne bir bardak soğuk su içtim. Ne yapalım sağlık olsun. Ben öyle kolay kolay cesaretimi kaybetmem. Yeni bir yüzyılın başındayız. İmkânlar alabildiğine bol. Dünya bizi bekliyor. Senin gibi, benim

gibi insanları. Dur bakalım daha işin başında - yız. Memleketin dört bucağında yüzlerce Hub - bard var. Hepsinin adı Hubbard değil ama, topu da sana bana benzer. Bir gün onlar bu memleketin sahibi olacaklar. Merak etme işlerimiz tıkırında gidecek. Devran bizim.

REGINA (Gülümser) — Zannederim.

HORACE — Sonra kendi kendime durum değişebilir diyorum. Öyle ya hiç belli olmaz. Alexandra'ya hak veriyorum. Tekerlekli sandalyede oturan bir adamın merdivenlerde ne işi vardı? Bunu kendi kendime soruyorum.

REGINA — Peki ne cevap veriyorsun?

BEN — Şimdilik verecek cevabım yok. Fakat belki günlerden bir gün bu sırrı çözebilirim. Belki hiçbir zaman, belki umduğumdan yakın. *(Kolunu okşar, gülümser)* O zaman sana haber veririm.

REGINA — Bana mektupla bildirirsin. Çünkü Chicago'da olacağım. *(Neş'eli)* Ah, Ben, ne olurdu babam bana da para bıraksaydı.

BEN — Yarın görüşürüz.

REGINA — Oh; tabiî. Artık benim hesabıma çalışıyorsun demektir.

BEN (Alexandra'nın yanından geçerken gülümser) — Maşallah yaman bir kız olmıya başlıyorsun Alexandra. *(Regina'ya bakar)* Haydi geceniz hayırlı olsun. *(Çıkar.)*

REGINA (Bir saniye sessizce oturur, ge-

rinir, dönüp Alexandra'ya döner) — Benimle ne konuşmak istiyordun, Alexandra?

ALEXANDRA (Ağır) — Hiç, vazgeçtim konuşmaktan. Konuşulacak bir şey kalmadı artık.

REGINA — Çok tuhaf hareket ediyorsun. Kendinde değilsin sanki. Bugün ağır bir darbe yedin, biliyorum. Babanı çok severdin. Fakat buna hazırlıklı olmalıydın. Onun ne kadar hasta olduğunu biliyordun.

ALEXANDRA — Biliyordum. Hepimiz biliyorduk.

REGINA — Buradan uzaklaşmak senin için iyi olacak. Benim için de öyle. Yaralar zamanla onulur. Alexandra. Daha çok gençsin. Benim özlediğim hayata kavuşacaksın. Sana dünyayı bağışlıyacağım Alexandra, kendim için özlediğim dünyayı. *(Huzursuz)* Öyle karşımda oturup gözlerini dikme bana. Birdie ile düşe kalka tıpkı ona benzemeğe başladın.

ALEXANDRA (Başıyla tasdik eder) — Ne tuhaf. Birdie yenge de bugün aynı şeyi söyledi.

REGINA — Bütün bunlardan uzaklaşmak senin için iyi olacak.

(Addie girer).

ADDIE — Cal geldi Miss Regina. Dr. Sloan birkaç dakika sonra burada olacakmış.

REGINA — İki üç hafta sonra gideriz buradan. Yani üç cumartesi yahut üç pazar sonra. *(İçini çeker)* İyice yorulmuşum. Yatmağa gidi-

yorum. Akşam yemeği istemem. Addie, ışıkları söndür, her tarafı kilitle. *(Addie piyanonun lâmbasını söndürür)* Haydi sen de odana git, Alexandra. Addie sana içecek sıcak bir şey getirir. Çok bitkin görünüyorsun. *(Kalkar, Addie'ye)* Dr. Sloan gelince beni çağır. Başka kimseyi görmek istemiyorum. Bu gece baş sağlığına gelenleri kabul etmiyeceğim. Artık bütün şehir başıma üşüşür.

ALEXANDRA — Anne, ben seninle gelmiyorum. Chicago'ya gitmiyeceğim.

REGINA (Ona döner) — Aklın başında değil Alexandra, ne söylediğini bilmiyorsun.

ALEXANDRA (Sâkin) — Çok iyi biliyorum, anne. Her kelimesini tartarak söyledim.

REGINA — Yarın konuşuruz. Hele bir sabah olsun— fikrini değiştirirsin.

ALEXANDRA — Boşuna ümitlenme. Sabahı beklemen faydasız. Seninle konuşacak hiçbir şeyimiz kalmadı artık. Senden uzaklaşacağım, işte o kadar. Bunu bütün varlığımla istiyorum. Biliyorum ki, babamın da arzusu buydu.

REGINA (Şaşkın, dikkatli, nazik) — Demek babanın benden uzaklaşmanı istediğini biliyorsun?

ALEXANDRA — Evet.

REGINA (Yumuşak) — Ya ben, olmaz dersem?

ALEXANDRA (Ona bakar) — İstersen

bir dene, anne. İstersen bir dene, bakalım ne oluyor!

REGINA (Biraz duraladıktan sonra, yumuşak) — Ya seni kalmağa zorlarsam?

ALEXANDRA — Budalalık olur. Nasıl olsa yürümez sonunda.

REGINA — Bakıyorum, bu işi pek ciddiye alıyorsun. *(Merdivenlere doğru gider)* Hele birkaç gün geçsin, nasıl olsa fikrinden cayarsın.

ALEXANDRA — İnsan ancak istediği zaman fikrinden cayar. Ben caymak istemiyorum.

REGINA (Merdivenleri çıkmağa başlıyarak) — Artık sabrımın sonuna geldim. Ben de gönlümce yaşamak istiyorum bundan sonra. Hayat çok çabuk geçiyor. Ne istersen yap, ne düşünürsen düşün, nereye gideceksen git... Seni yanımda alıkoymak isterdim. Ama zorla tutacak değilim. Şimdiye kadar bir sürü insan, istemediğim bir sürü şey yaptırdı bana. Hayır, seni zorla tutmıyacağım.

ALEXANDRA — Zaten tutamazsın anne. Çünkü buradan ayrılmak istiyorum. Bütün kalbimle istiyorum. Hayatımda hiçbir şeyi bu kadar kuvvetle istememiştim. Şimdi anlıyorum, babamın bana neler demek istediğini. Çok iyi anlıyorum. *(Durur)* Bir günde gözüm açıldı. Addie demişti ki, çekirgeler gibi toprağı kemiren insanlar vardır; bir de onların yaptıklarını karşıdan seyredenler. Biraz önce Ben dayı da aynı şeyi söyledi. Aşağı yukarı, aynı kapıya çı-

kar söyledikleri *(Gergin)* Benim tarafımdan ona söyleyiver anne, haberi olsun, sizin yaptıklarınızı karşıdan seyretmiyeceğim, insanların bütün bu haksızlıklara karşıdan seyirci kalmadıkları bir yerde onun dövüştüğü kadar şiddetle dövüşeceğim.

REGINA — Ateşli bir ruhun varmış meğer, Alexandra, ben de seni mıymıntının biri sanırdım. Ne diye birbirimize düşman olalım? Seninle dostluğu bozmak istemiyorum. *(Merdivenleri çıkmağa başlar, durur, Alexandra'ya döner)* Gelip benimle konuşmak istemez misin Alexandra? Bu gece, bu gece— benim odamda yatsana.,

ALEXANDRA (Ona doğru bir adım atar) — Korkuyor musun anne? *(Regina cevap vermez, sessizce gözden kaybolur, Addie, Alexandra'ya yaklaşır. Kolunu sıkar.)*

PERDE İNER

			Krş.
25 — Caesar'la Koleopatra	B. Shaw	*Nurettin Sevin*	110
26 — Blancot Posnet'in Sırrı	B. Shaw	*Remide Âdil*	40
27 — Düşman	A.-P. Antoine	*Lûtfi Ay*	100
28 — Arzya Giren Garip Oyun	E. O'neill	*Saffet Korkut*	180
29 — Androcles İle Aslan	B. Shaw	*S. Adıyaman ile Rıza Dönmez*	70
30 — Yeni Mabut	F. de Curel	*S. E. Siyavuşgil*	50
31 — Ermiş Jeanne	B. Shaw	*Saffet Korkut*	130
32 — Sonu Gelmiyen Günler	E. O'neill	*Avni Givda*	90
33 — Farklı	E. O'neill	*Avni Givda*	70
34 — Anna Christie	E. O'neill	*Avni Givda*	70
35 — Öldürdüğüm Adam	M. Rosland	*Lûtfi Ay*	55
36 — Sheppey	S. Maugham	*V. Turhan ve öğrencileri*	85
37 — Kahvaltıdan Önce	E. O'Neill	*Avni Givda*	30
38 — Yağ	E. O'Neill	*Avni Givda*	30
39 — İp	E. O'Neill	*Avni Givda*	35
40 — Dover Yolu	A. A. Milne	*Mediha Burian*	70
41 — Ana Yol	J.-J. Bernard	*G. Acar-Ş. S. İlter*	50
42 — Çember	S. Maugham	*Betül Tekiner*	60
43 — Altın	E. O'neill	*Avni Givda*	100
44 — Milyoner Kadın	B. Shaw	*Avni Givda*	90
45 — Kutsal Alev	S. Maugham	*Avni Givda*	100
46 — Ehemmiyetsiz Bir Kadın	O. Wilde	*Nurettin Sevin*	75
47 — Ömrümüzün Günleri	L. Andreyev	*Gaffar Güney*	75
48 — İki Başlı Kartal	Jean Cocteau	*S. E. Siyavuşgil*	100

			Krş
49 — İnsanüstü İnsan	Bernaw Shaw	*C.Ş. Karaağaçlı-gil*	190
50 — Nemo Bankası	Louis Verneuil	*L. Ay-F. Baldaş*	140
51 — Rose Bernd	G. Hauptmann	*Prof. M. Özgü*	80
52 — Knock	J. Romains	*A. S. Delilbaşı*	90
53 — Vahşi Kız	J. Anouilh	*O. Akbal-S. Birsel*	120
54 — Bellac Apollon'u	J. Giraudoux	*İlhan Berk*	50
55 — Santiago Şövalyesi	Henry de Montherlant	*S. K. Yetkin - Lûtfi Ay*	60
56 — Mrs. Dott	S. Maugham	*Avni Givda*	100
57 — Gizli Oturum	Jean-P. Sartre	*Oktay Akbal*	80
58 — Bu Akşam Semerkantta	J. Deval	*Fehmi Baldaş*	140
59 — Miras	Ruth ve A. Goetz	*Reşiha Vâfi - Lûtfi Ay*	120
60 — Tutunamıyanlar	H.-R. Lenormand	*H. F. Ozansoy*	100
61— Satıcının Ölümü	A. Miller	*Prof. O. Burian*	40
62 — Ölü Kıraliçe	Henri de Montherlant	*M. Bayramveli*	120
63 — Senlis de Randevu	J. Anouilh	*S. E. Siyavuşgil*	110
64 — Resmigeçit	Noel Coward	*Avni Givda*	85
65 — Hür Kadın	A. Salacron	*Fehmi Baldaş*	135
66 — Nuh	André Obey	*M. Bayramveli*	100
67 — Silâhlar ve Kahraman	B. Shaw	*Hâmit Dereli*	100
68 — Katharina Knie	Carl Zuskmayer	*M. Hekimoğlu*	100
69 — Milyoncu Marko	O. E. Neill	*Avni Givda*	125
70 — Hâkim	R. Ferdinand	*A. S. Delilbaşı*	120
71 — İmparator Jones	O. E. 'Neill	*Avni Givda*	60
72 — Meşaleler	H. Bataille	*İ. M. Devrim*	120
73 — Antigon	Jean Anouilh	*O. V. Kanık*	70

№ 2257

F. 140 kuruş